

Piotr Szajner
Konrad Walczyk

**KONIUNKTURA W ROLNICTWIE
III KWARTAŁ 2023**

ISSN 2392-3741

Badanie okresowe nr 140

**BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO
SGH**

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (przewodnicząca), Joanna Klimkowska (sekretarz), Marek Rocki
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, István János Tóth

Komitety Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (redaktor naczelny)
Piotr Szajner
Anna Jacygrad

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa
<http://www.sgh.waw.pl/instituty/irg>

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MEiN

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2023

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3741

Nr Rej. PR 18392

Informacje zawarte w niniejszym biuletynie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury nr 140. W badaniu uczestniczyło 1916 gospodarstw rolnych. Metoda badawcza opisana jest na stronie: <https://www.sgh.waw.pl/kae/metody-badawcze-kwestionariusze-ankiet>.

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE.....	6
	1) Wskaźnik koniunktury	6
	2) Nastroje gospodarstw rolnych	9
	3) Przychody pieniężne.....	12
	4) Oszczędności	15
	5) Zadłużenie.....	18
	6) Zakupy nawozów mineralnych	21
	7) Zakupy pasz treściwych.....	24
	8) Zakupy środków ochrony roślin.....	27
	9) Inwestycje w maszyny i urządzenia.....	30
	10) Inwestycje w budynki i budowle	33
	11) Dostępność kredytów preferencyjnych	36
	12) Zamiar wzięcia kredytu	39
	13) Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego	42
	14) Zaciągnięcie kredytu rynkowego	45
III.	SUMMARY.....	48

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. Po trzech kwartałach pogorszenia się koniunktura w polskim rolnictwie uległa poprawie. W trzecim kwartale 2023 r. wartość wskaźnika koniunktury rolnej (IRGAGR) wzrosła – w porównaniu z II kwartałem br. – o 4,7 pkt, do wysokości -21,6 pkt. Pomimo wzrostu pozostaje niższa niż przed rokiem (o 4,7 pkt). Wzrost wartości wskaźnika wynika przede wszystkim z poprawy nastrojów rolników – wartość wskaźnika zaufania, jednej z dwóch składowych wskaźnika IRGAGR zwiększyła się o 8,6 pkt w ciągu kwartału. Wzrosła również wartość wskaźnika wyrównanych przychodów gospodarstw rolnych, drugiej składowej IRGAGR – jest wyższa niż w II kwartale o 2,8 pkt.

Obecna poprawa koniunktury (w skali kwartału) jest efektem sezonowym, tj. wynikającym z rocznego cyklu produkcji rolnej, uwarunkowanego głównie rytmem wegetacji. Na tle lat poprzednich odnotowana poprawa jest nawet mniejsza od przeciętnej z powodu znacznie niższego niż zazwyczaj o tej porze roku wzrostu przychodów gospodarstw rolnych. Jest on skutkiem utrzymujących się, niekorzystnych uwarunkowań ekonomicznych produkcji rolnej.

2. Największy wzrost wartości wskaźnika koniunktury odnotowano dla gospodarstw położonych w makroregionie zachodnim (o 8,9 pkt), o powierzchni pow. 50 ha (o 10,6 pkt) i zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 7,1 pkt). O pogorszeniu się koniunktury informują tylko rolnicy prowadzący gospodarstwa w makroregionie środkowowschodnim (spadek wartości IRGAGR o 0,2 pkt) oraz zajmujący się chowem/hodowlą zwierząt (o 4,3 pkt) i działalnością inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt (o 12,8 pkt).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych¹ zwiększyła się w porównaniu z II kwartałem 2023 r. o 6,3 pkt, do wysokości -27,5 pkt. Pozostaje niższa niż rok wcześniej (o 12,2 pkt). Wzrost przychodów był przede wszystkim konsekwencją wysokich cen owoców i warzyw, ziemniaków, trzody chlewnej oraz względnie wysokich cen mleka².

Najbardziej wzrosły przychody gospodarstw dużych, o powierzchni pow. 50 ha (wartość salda wyższa niż w II kwartale o 13,7 pkt), położonych w makroregionie zachodnim (o 16,8 pkt) oraz zajmujących się działalnością inną niż uprawa roślin i chów/hodowla zwierząt (o 19 pkt). Spadek przychodów zanotowały jedynie gospodarstwa położone w makroregionach: południowym (wartość salda obniżyła się o 7,3) i środkowowschodnim (o 2,0 pkt) oraz zajmujące się chowem i hodowlą zwierząt (o 11,3 pkt). Rolnicy spodziewają się dalszej poprawy swojej sytuacji dochodowej w następnym kwartale (wartość salda prognostycznego jest równa -17,3 pkt).

4. Wskutek wzrostu przychodów oraz niższej (niż zazwyczaj o tej porze roku) dynamiki wydatków na nakłady produkcyjne podniósł się poziom oszczędności gospodarstw rolnych. Wartość salda wzrosła o 7,1 pkt, do poziomu -39,6 pkt. Jest wyższa od wartości sprzed roku o 5,7 pkt. Najbardziej zwiększyły się oszczędności gospodarstw najmniejszych, o powierzchni do 7 ha (wartość salda wyższa niż w poprzednim kwartale o 9,9 pkt), położonych w makroregionie zachodnim (o 17,4 pkt) i zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 10,5 pkt) oraz działalnością inną niż uprawa

¹ Salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych nie należy mylić ze wskaźnikiem wyrównanych przychodów pieniężnych, będącym składnikiem ogólnego wskaźnika koniunktury IRGAGR. Wskaźnik wyrównanych przychodów pieniężnych jest średnią ważoną czterech sald odpowiedzi na pytania dotyczące przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych: salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu, w którym wskaźnik jest liczony, oraz salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu poprzedzającego. Taka konstrukcja ma na celu osłabić jego podatność na silne wahania przychodów na skutek działania czynników nadzwyczajnych i krótkotrwałych, a zarazem nadać mu do pewnego stopnia charakter wyprzedzający (prognostyczny).

² Niskie były natomiast ceny zbóż (w wyniku dużej podaży z importu).

roślin i chów/hodowla zwierząt (o 10,7 pkt). Spadek oszczędności zanotowały tylko gospodarstwa położone w makroregionie południowym (wartość salda zmalała o 9,9 pkt) oraz zajmujące się chowem i hodowlą zwierząt (o 6,1 pkt). Przewidywany jest dalszy wzrost oszczędności gospodarstw rolnych w kolejnym kwartale (wartość salda prognostycznego wynosi -27,2 pkt).

5. W wyniku wzrostu dochodowości produkcji rolnej nieznacznej poprawie uległ stan zadłużenia gospodarstw rolnych. Wartość salda zmniejszyła się³ o 1,2 pkt, do wysokości -13 pkt. Jest niższa niż w III kwartale 2022 r. o 1,8 pkt. Poprawę stanu zadłużenia odnotowała większość gospodarstw rolnych; w największym stopniu gospodarstwa o powierzchni 7-15 ha (wartość salda obniżyła się o 16,2 pkt), położone w makroregionie środkowozachodnim (o 29,4 pkt) i zajmujące się uprawą roślin wieloletnich (o 25,9 pkt). Wzrosło zadłużenie gospodarstw największych, o powierzchni pow. 50 ha (wartość salda zwiększyła się o 9,0 pkt), położonych w makroregionach: zachodnim (o 7,3 pkt), środkowowschodnim (o 3,4 pkt) oraz zajmujących się chowem lub hodowlą zwierząt (o 19,3 pkt), uprawą roślin innych niż wieloletnie (o 4,6 pkt) i działalnością inną (o 8,6 pkt). Rolnicy przewidują dalszą poprawę stanu swojego zadłużenia w najbliższym okresie.

6. Rolnicy zwiększyli wydatki na obrotowe środki produkcji, głównie z powodu niższych cen paliw i środków plonotwórczych. Wzrost nakładów produkcyjnych jest jednak mniejszy niż zwykle o tej porze roku. Poziom zakupów nawozów sztucznych wzrósł w ciągu kwartału o 5,4 pkt, pasz treściwych o 6,5 pkt, a środków ochrony roślin o 2,7 pkt. Wartości sald są wyższe niż przed rokiem o, odpowiednio: 24,6, 11,1 i 11,7 pkt.

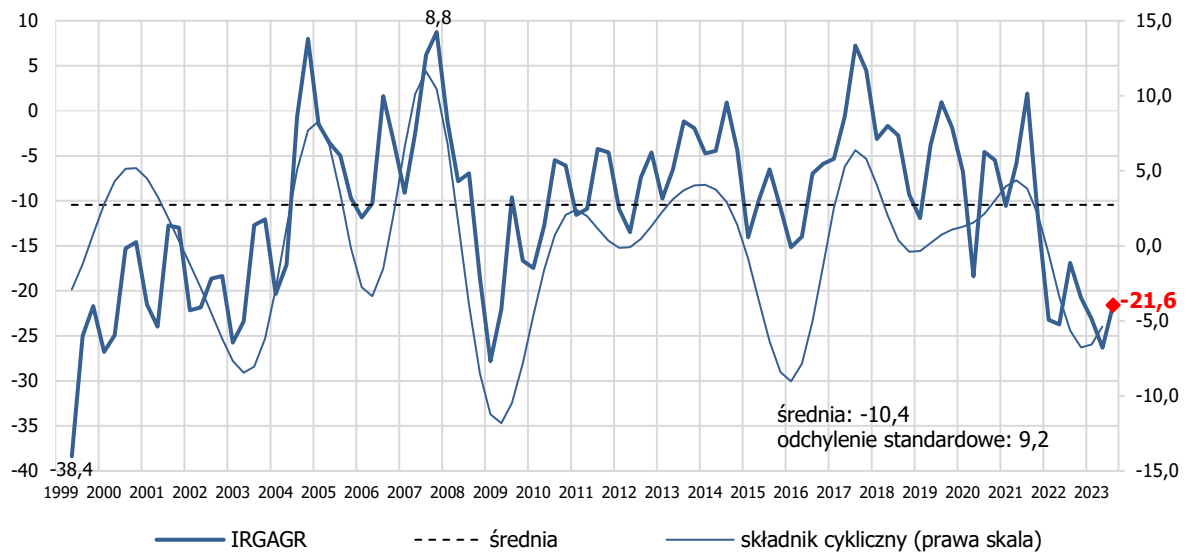
7. Wzrósł poziom nakładów inwestycyjnych. Odsetek gospodarstw rolnych, które dokonały lub zamierzają dokonać inwestycji w budynki i budowle, zwiększył się o 2,5 pkt proc. Obecnie wynosi 15,4% i jest wyższy niż w III kwartale 2022 r. o 2,2 pkt proc. Z kolei odsetek gospodarstw, które poniosły lub planują ponieść wydatki na zakup maszyn i urządzeń rolniczych, wzrósł o 4,6 pkt proc., do wysokości 30,1%. Jest wyższy niż rok temu o 1,9 pkt proc.

8. Odsetek ankietowanych, którzy zaciągnęli kredyt rynkowy, zwiększył się z 15% do 15,7%, zaś odsetek tych, którzy wzięli kredyt na preferencyjnych warunkach, wzrósł o 2,3 pkt proc., do wysokości 20,2%. Wzrósł również, aż o 5,2 pkt proc., do poziomu 19,6%, odsetek gospodarstw, które zamierzają zaciągnąć kredyt w najbliższym okresie. W ocenie rolników zwiększyła się także dostępność kredytów preferencyjnych (o 4,4 pkt, do wysokości 63,2 pkt).

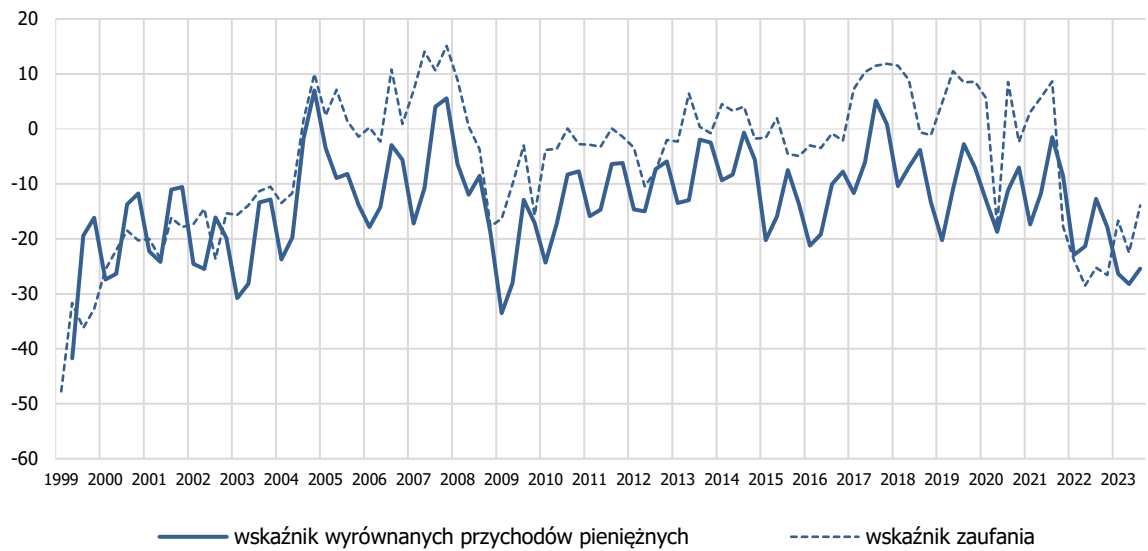
³ W przypadku tego pytania spadek wartości salda oznacza poprawę sytuacji.

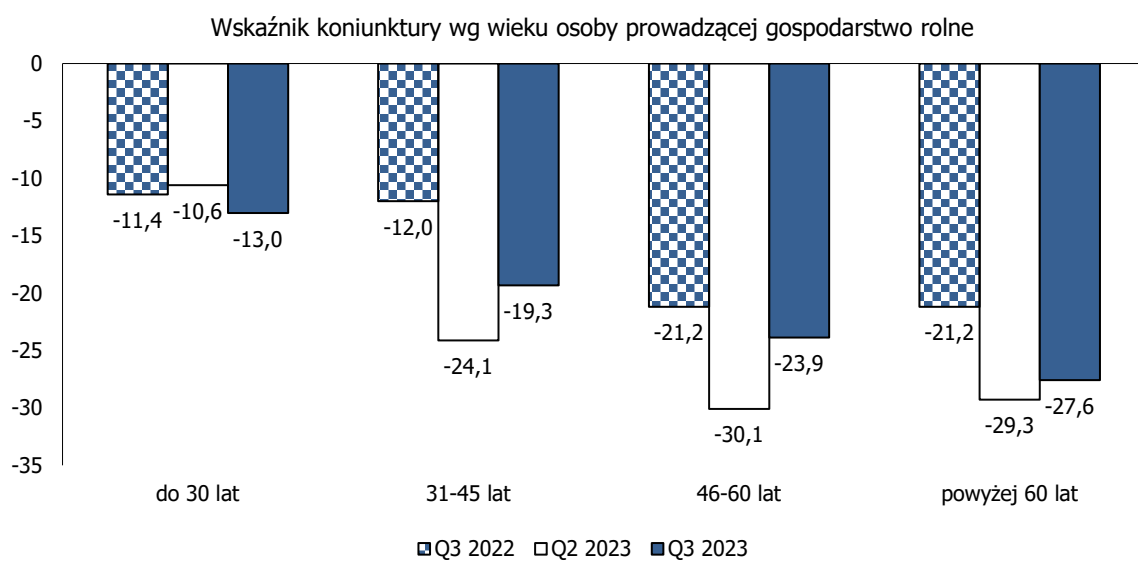
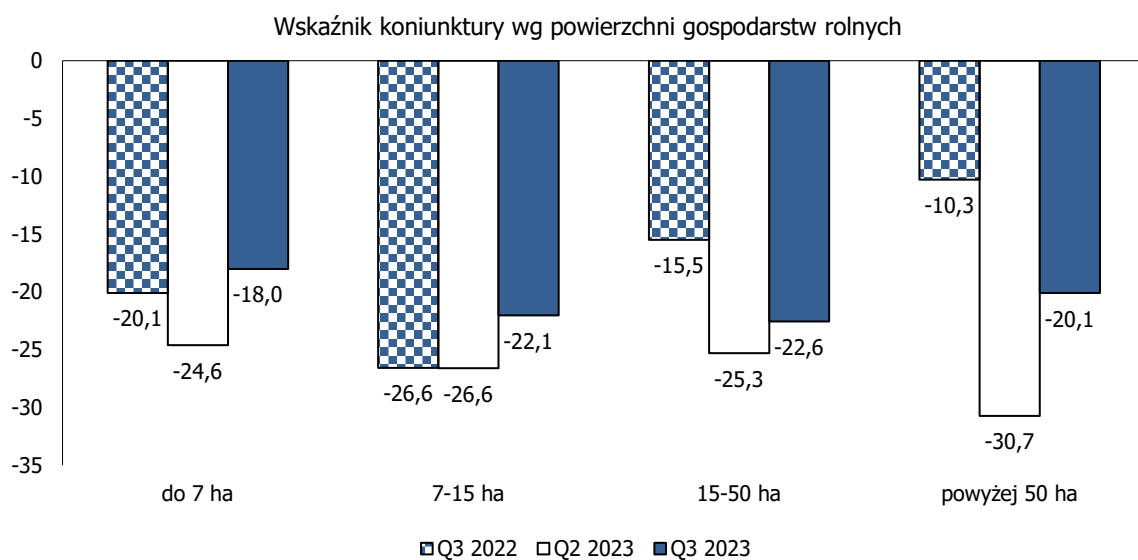
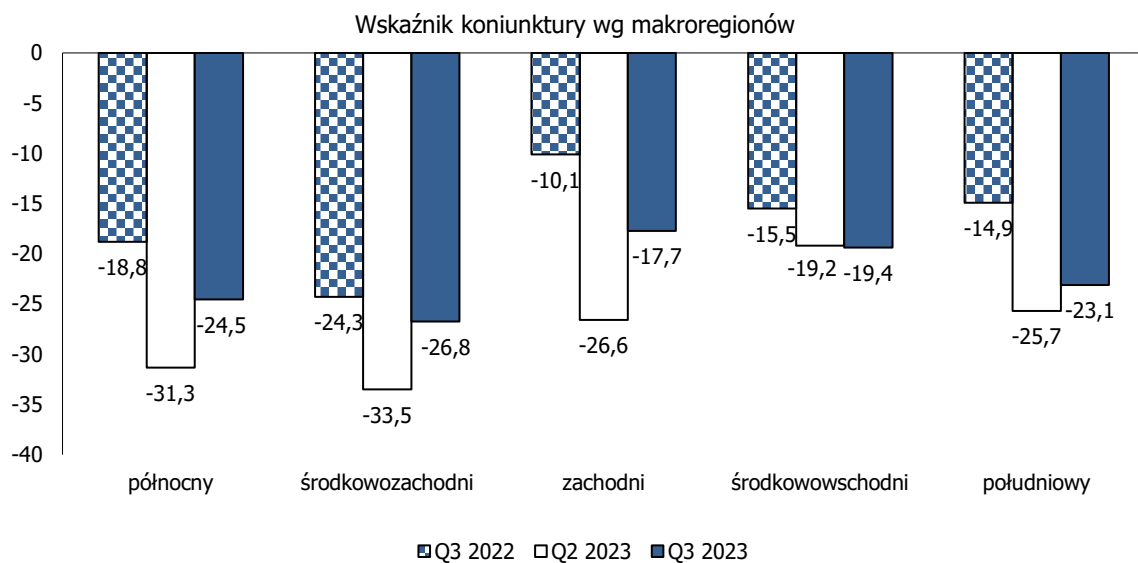
II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

1. Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

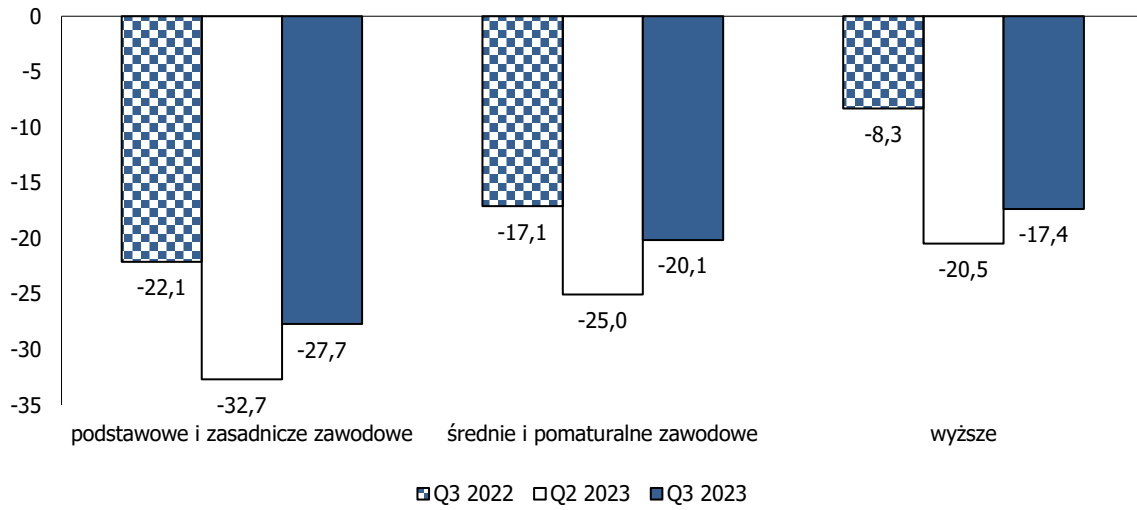

	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
wskaźnik przychodów pieniężnych	-21,3	-12,7	-17,9	-26,3	-28,2	-25,4
wskaźnik zaufania	-28,5	-25,2	-26,6	-16,7	-22,5	-13,9
wskaźnik koniunktury	-23,7	-16,9	-20,8	-23,1	-26,3	-21,6

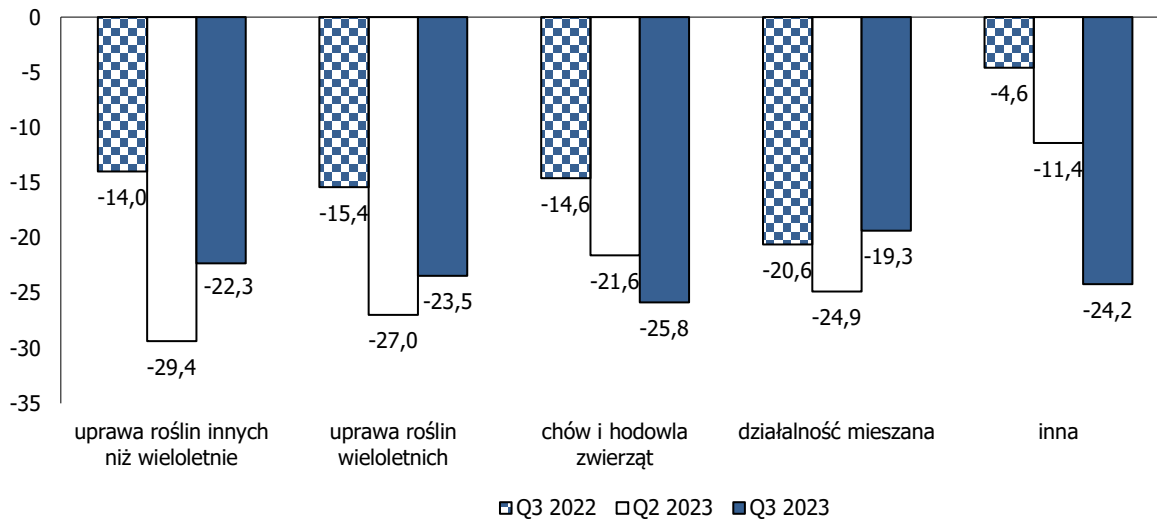

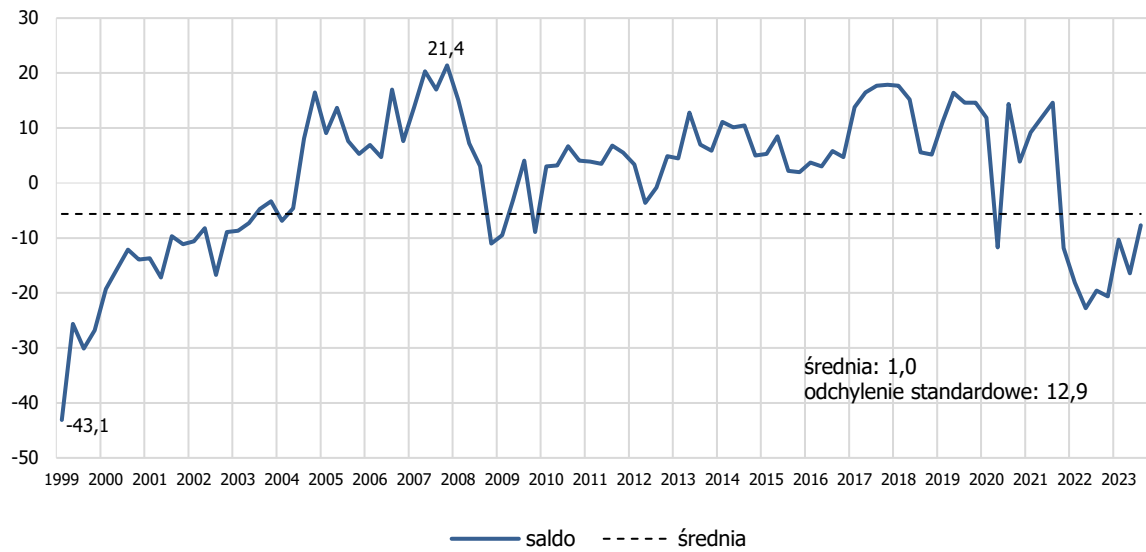
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

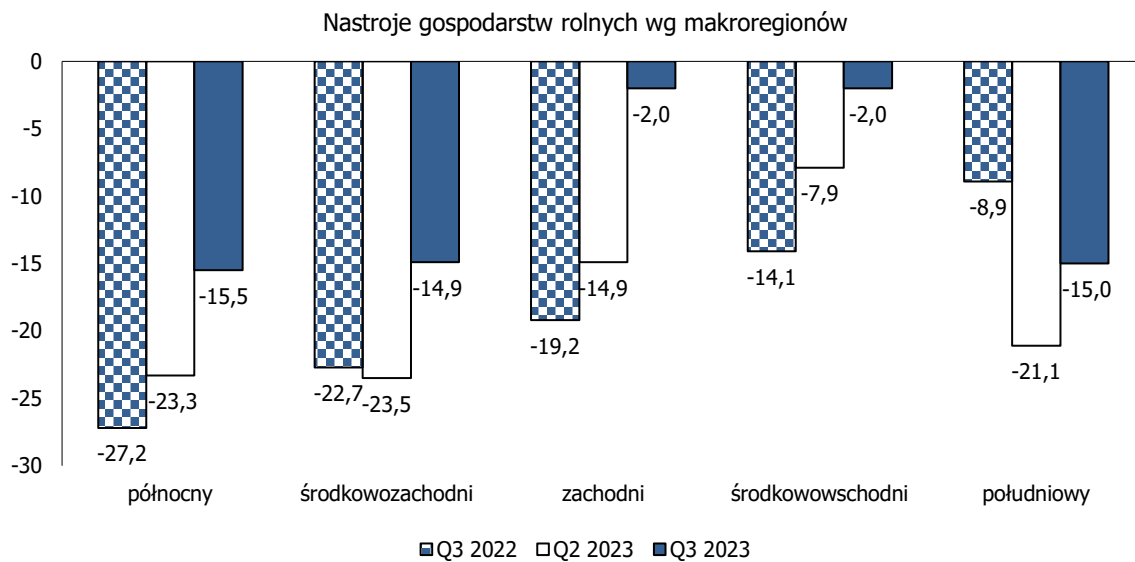
Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

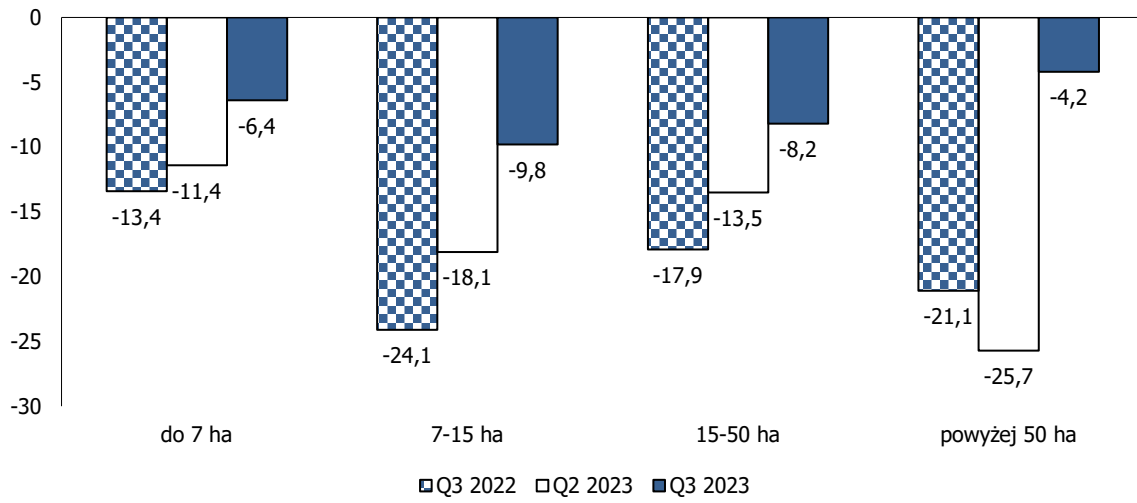
2. Nastroje gospodarstw rolnych

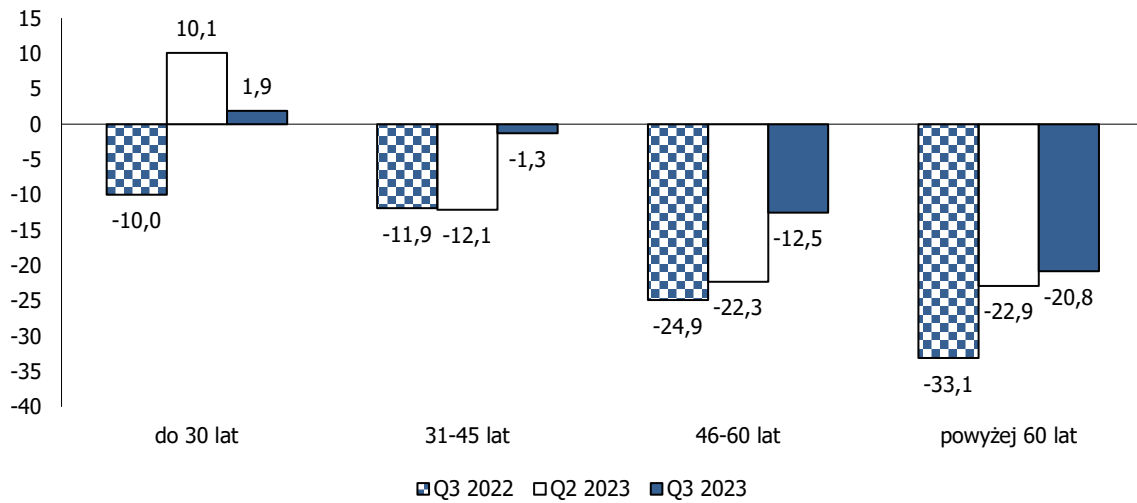
	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
z ufnością	10,1	12,0	9,8	13,0	11,3	15,0
z obawą	57,0	56,4	59,8	63,7	61,0	62,3
ze strachem	32,9	31,6	30,4	23,3	27,7	22,7
saldo	-22,8	-19,6	-20,6	-10,3	-16,4	-7,7

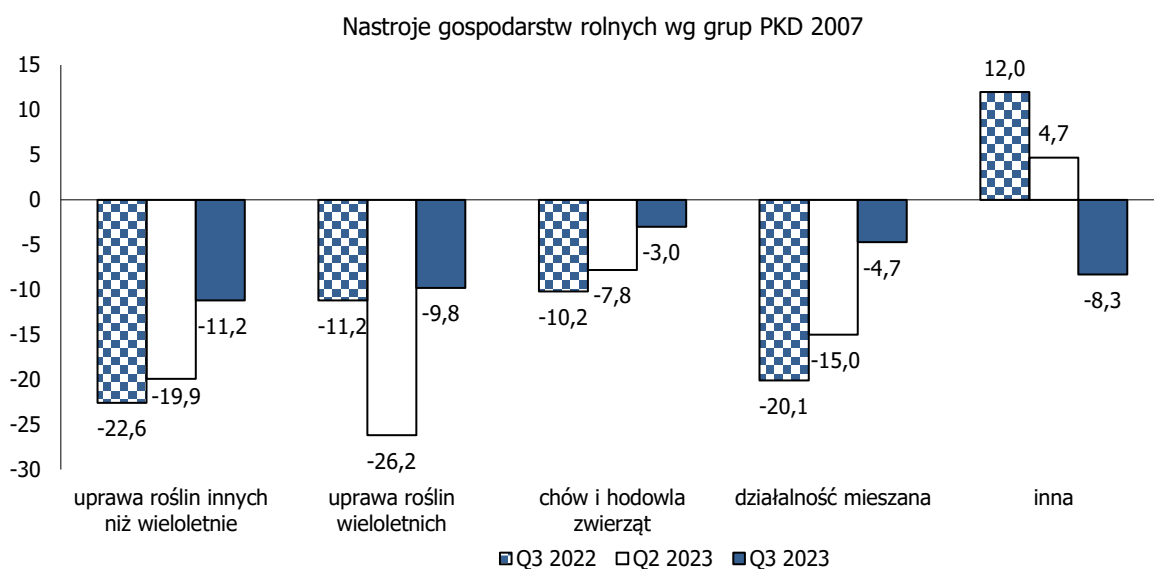
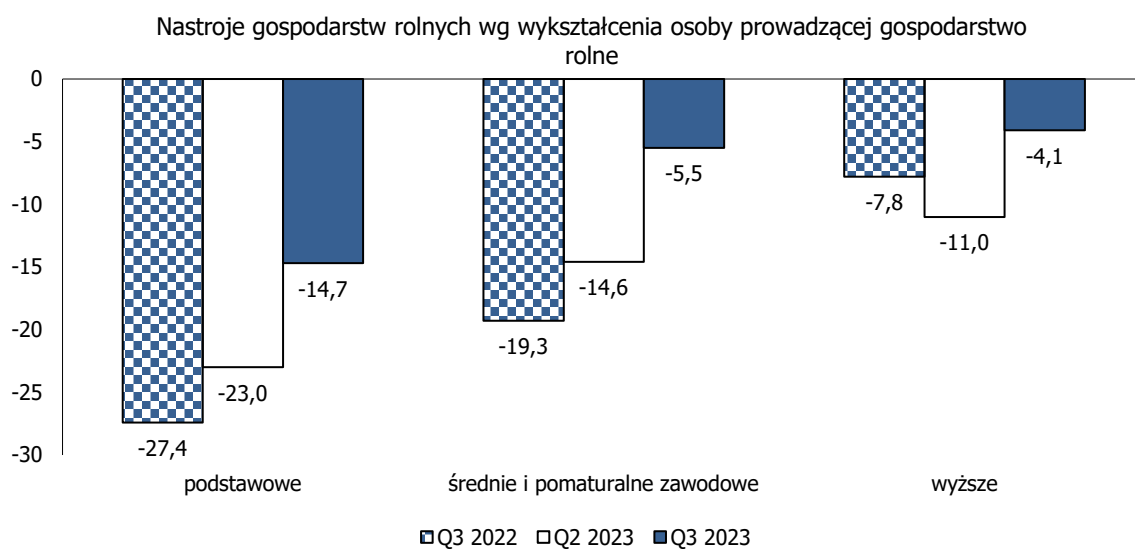

Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

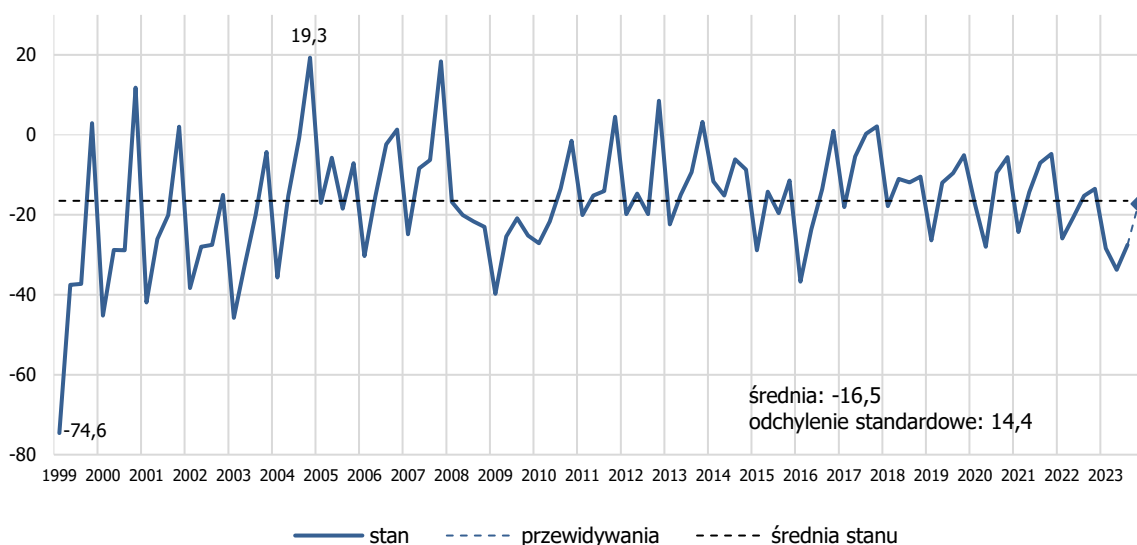

Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

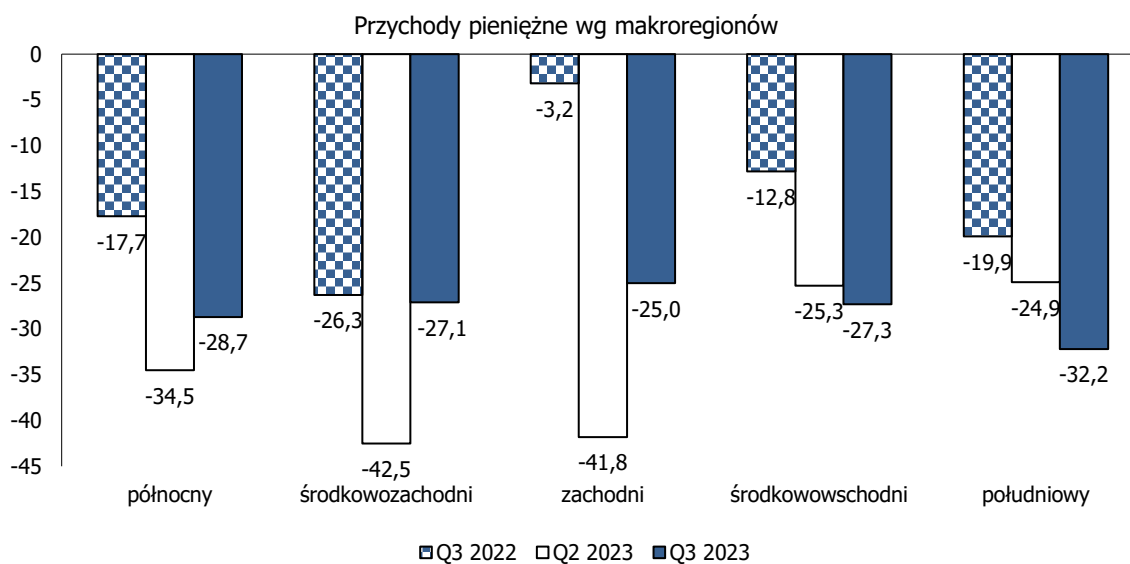

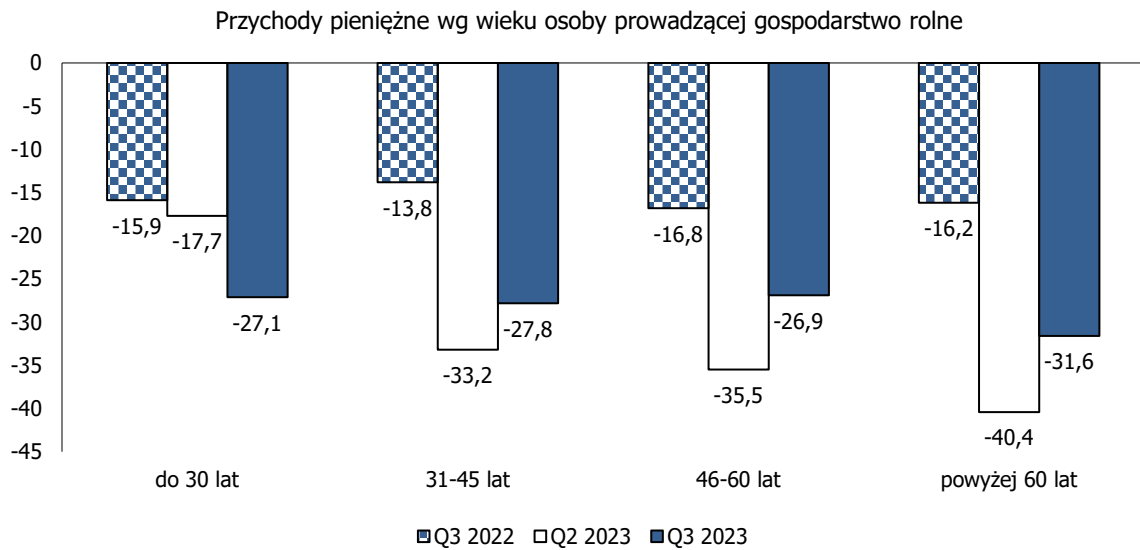
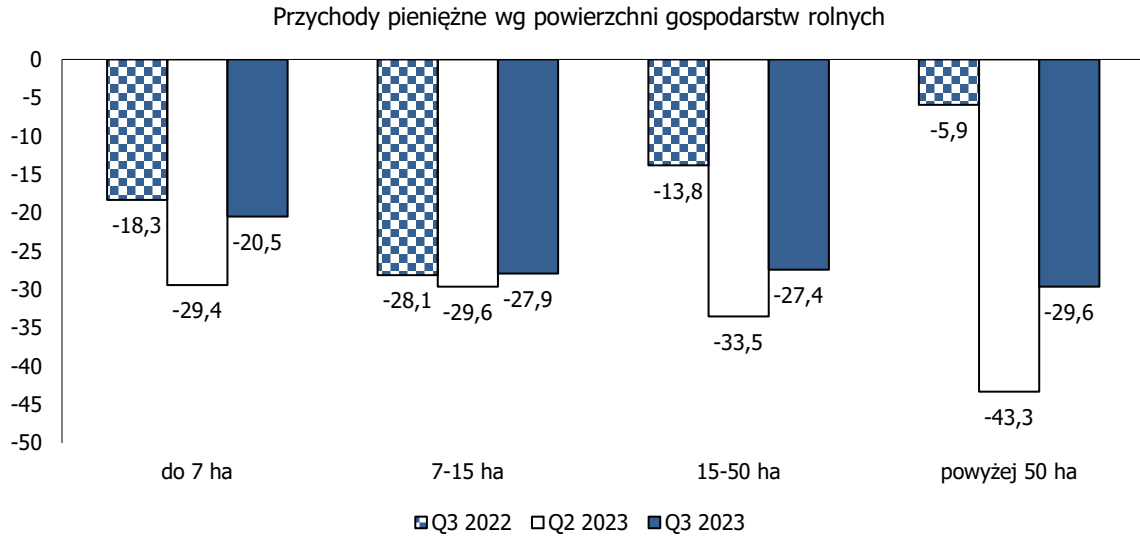

3. Przychody pieniężne

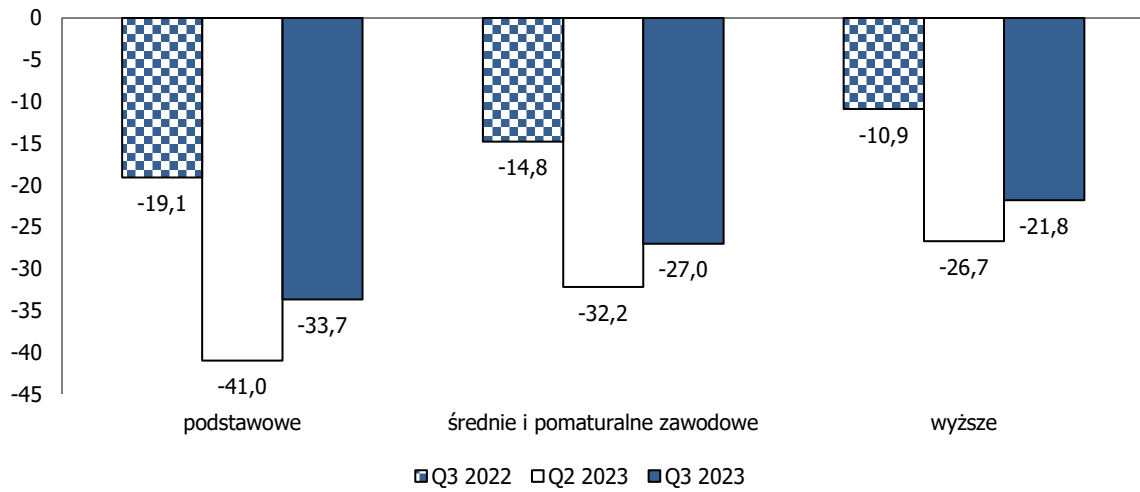

	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	przewidywania
wzrosły	20,6	24,2	26,4	18,3	13,9	19,1	25,5
nie zmieniły się	38,0	36,2	33,7	34,9	38,5	34,3	31,7
zmały	41,3	39,5	39,9	46,7	47,7	46,6	42,8
brak	10,9	7,6	6,1	9,7	9,3	7,2	5,4
saldo	-20,7	-15,3	-13,5	-28,4	-33,8	-27,5	-17,3

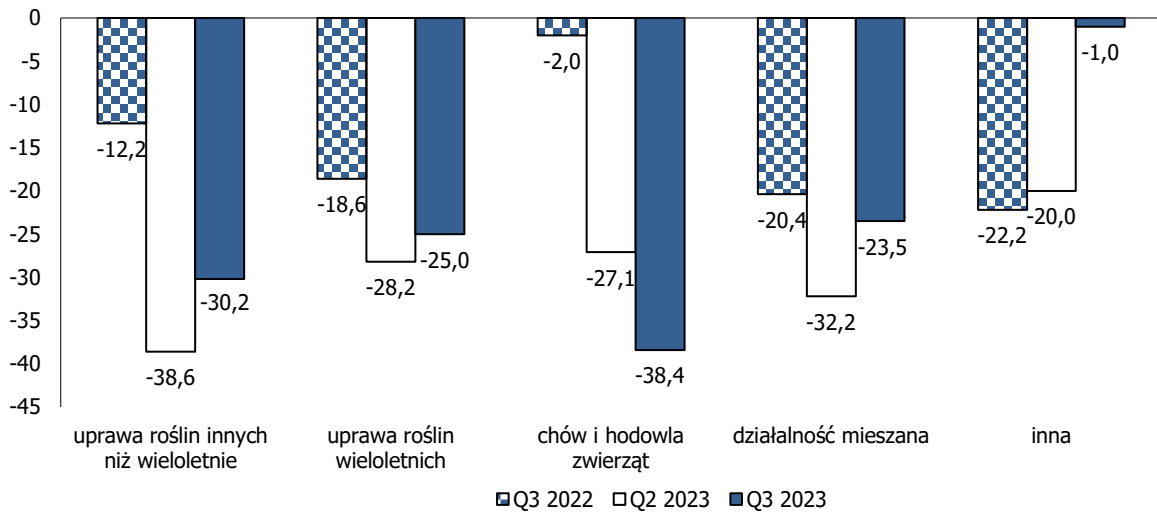

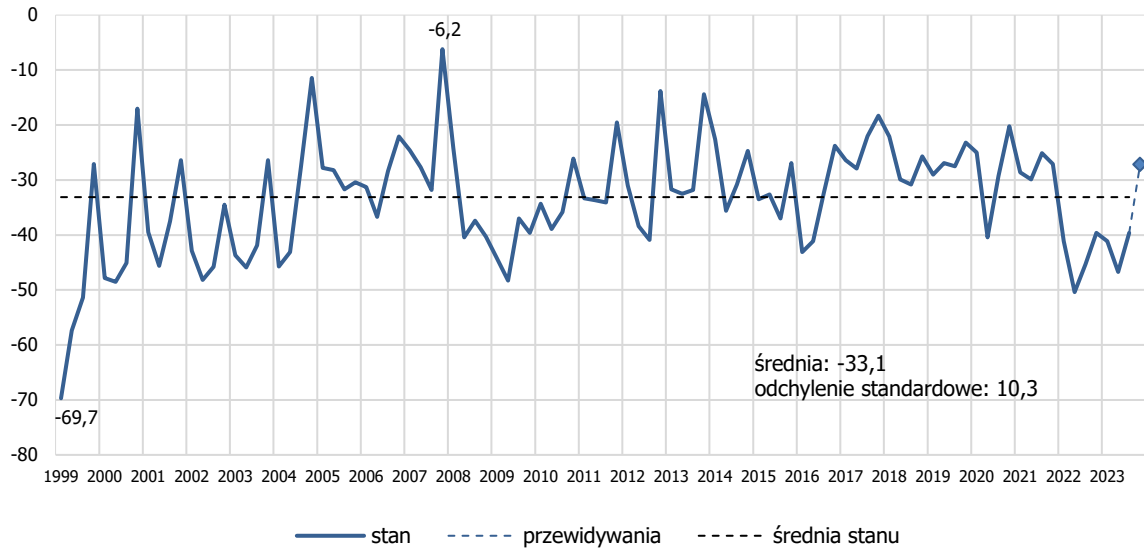
Przychody pieniężne wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

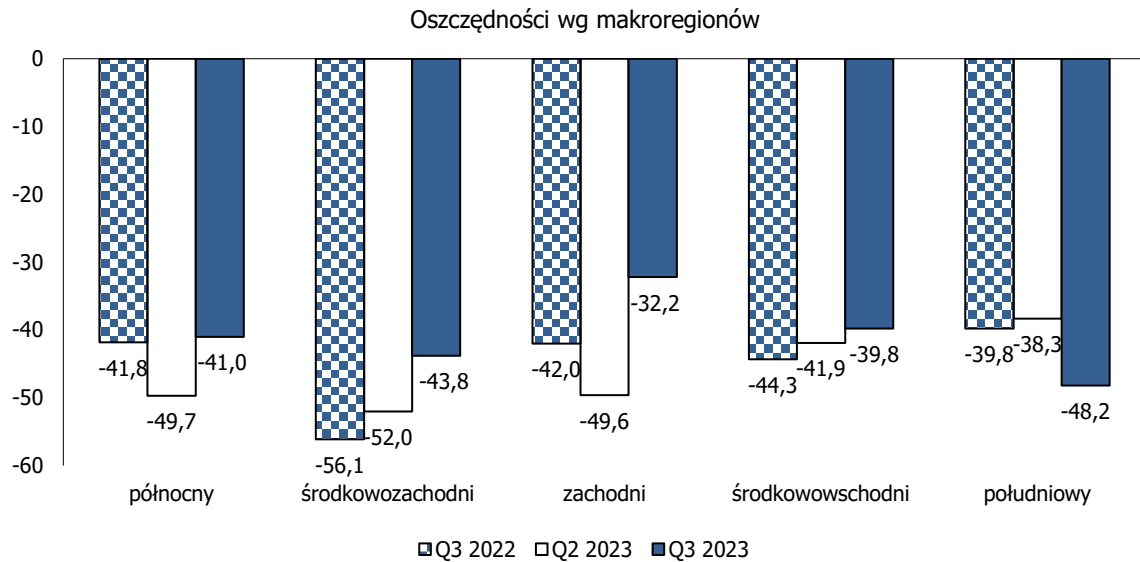
Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

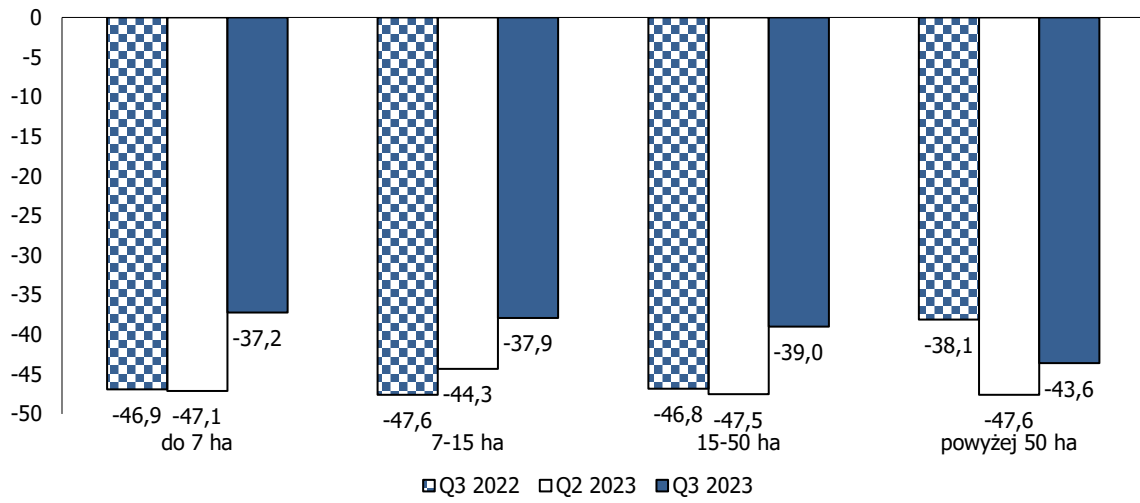
4. Oszczędności

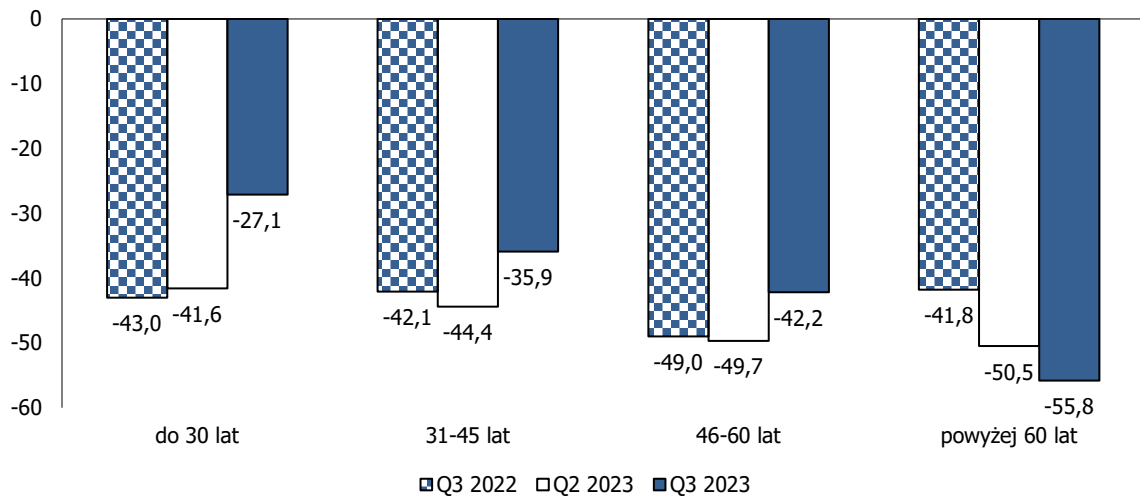
	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	przewidywania
wzrosły	7,1	9,1	12,6	10,7	7,5	10,9	18,2
nie zmieniły się	35,5	36,5	35,2	37,5	38,3	38,6	36,4
zmały	57,5	54,4	52,2	51,8	54,2	50,5	45,4
brak	18,1	18,5	17,5	16,5	19,4	19,0	19,3
saldo	-50,4	-45,3	-39,6	-41,1	-46,7	-39,6	-27,2

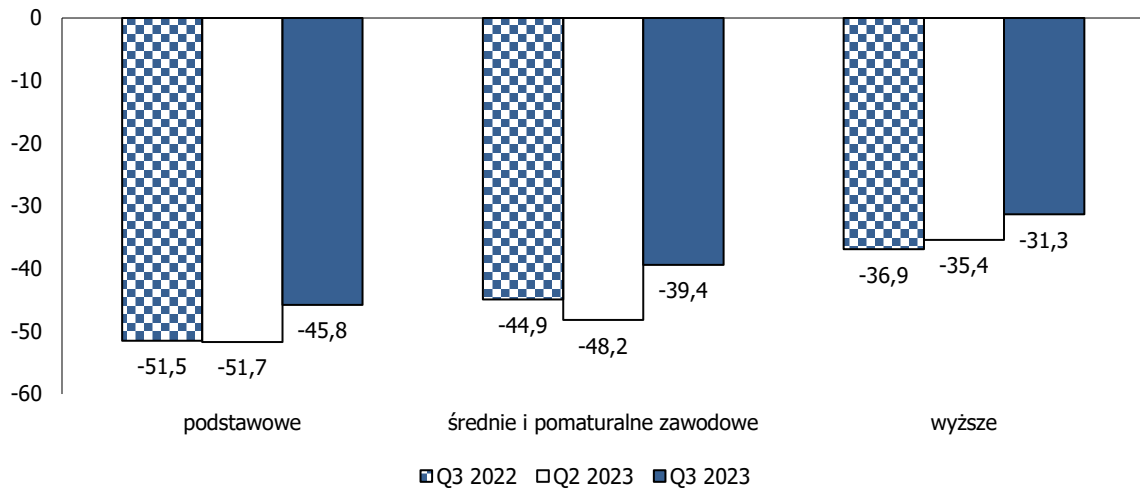
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

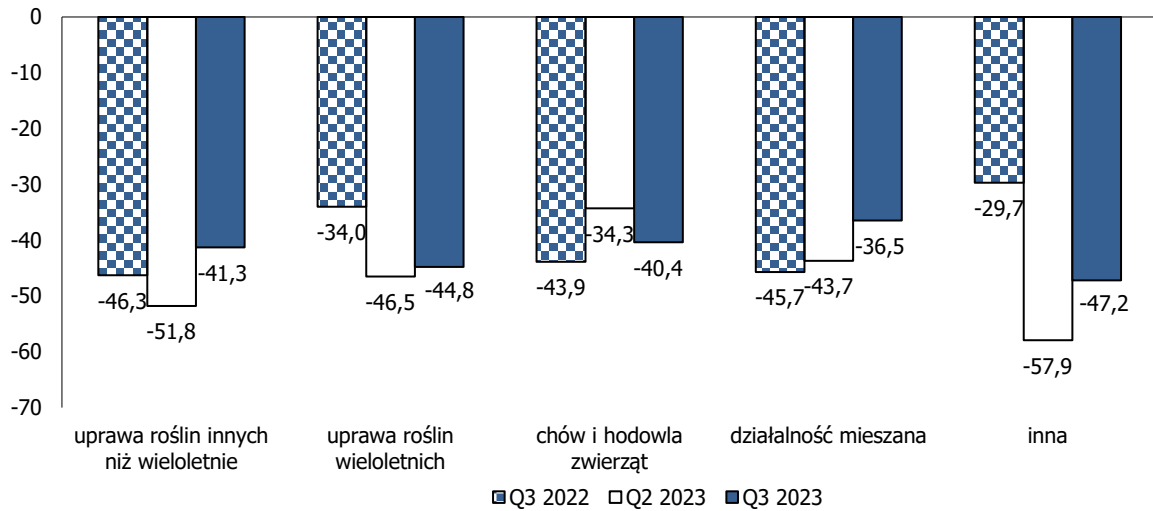
Oszczędności wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

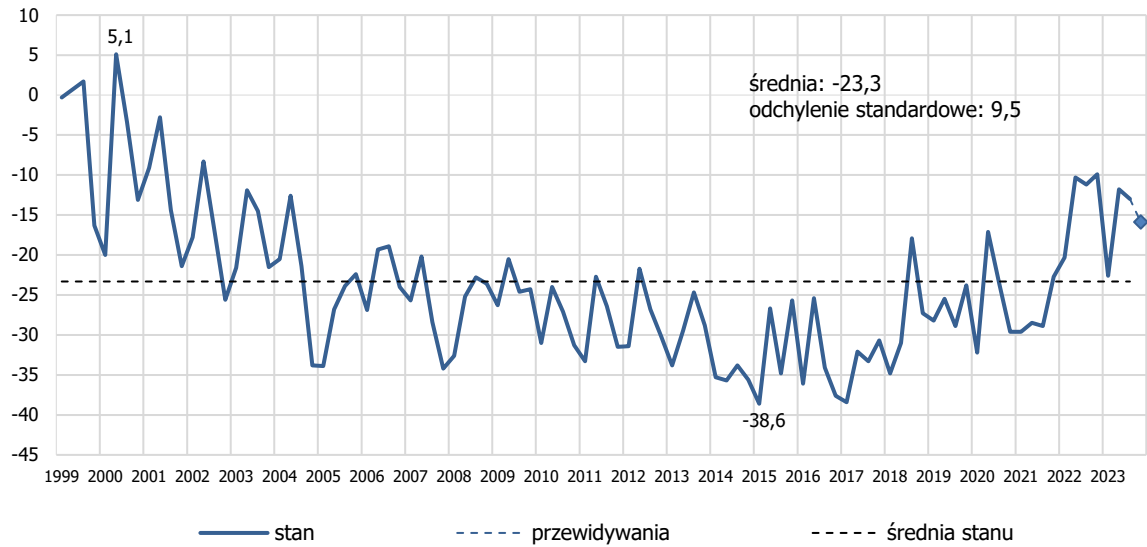
Oszczędności wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

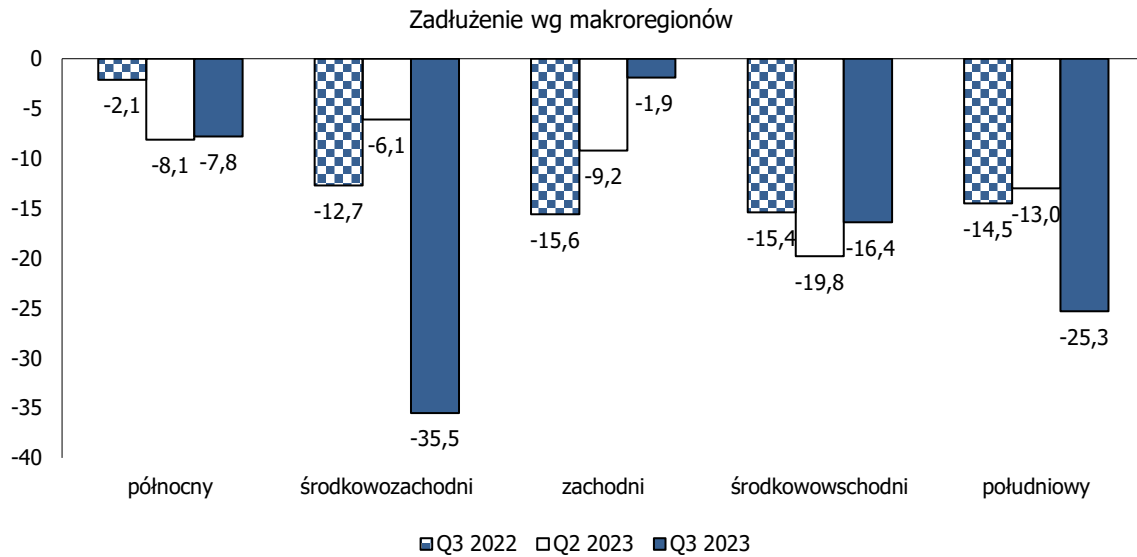
Oszczędności wg grup PKD 2007

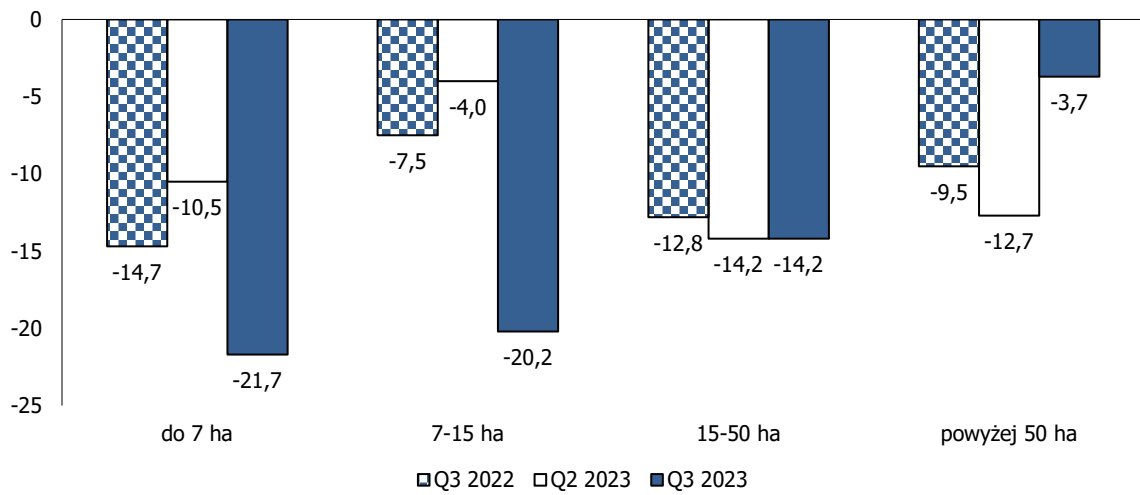
5. Zadłużenie

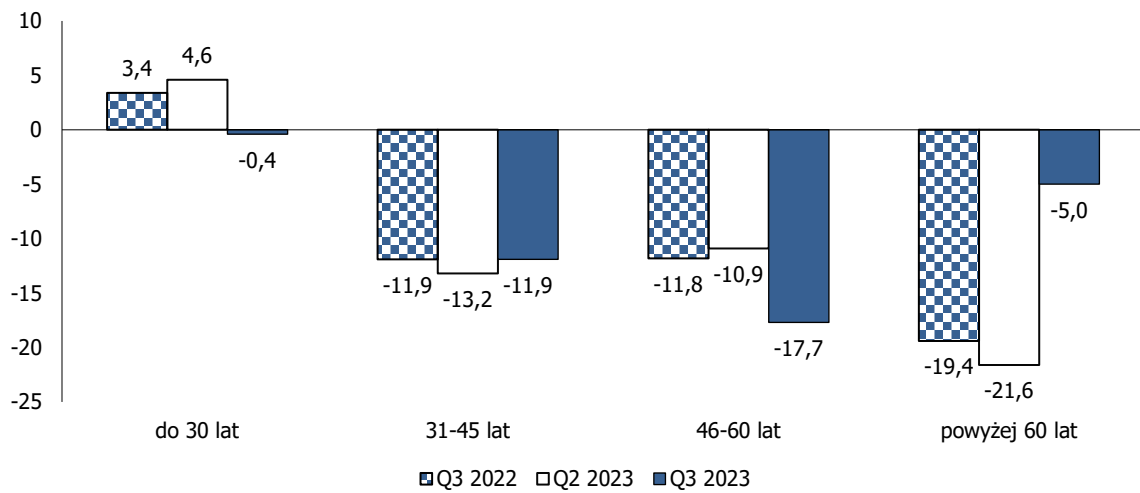
	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	przewidywania
wzrosło	21,8	23,0	25,2	17,8	20,7	21,9	23,7
nie zmieniło się	46,2	42,8	39,7	41,7	46,8	43,2	36,7
zmalowało	32,1	34,2	35,1	40,4	32,5	34,9	39,6
brak	39,9	35,5	40,3	42,4	43,4	42,0	41,9
saldo	-10,3	-11,2	-9,9	-22,6	-11,8	-13,0	-15,9

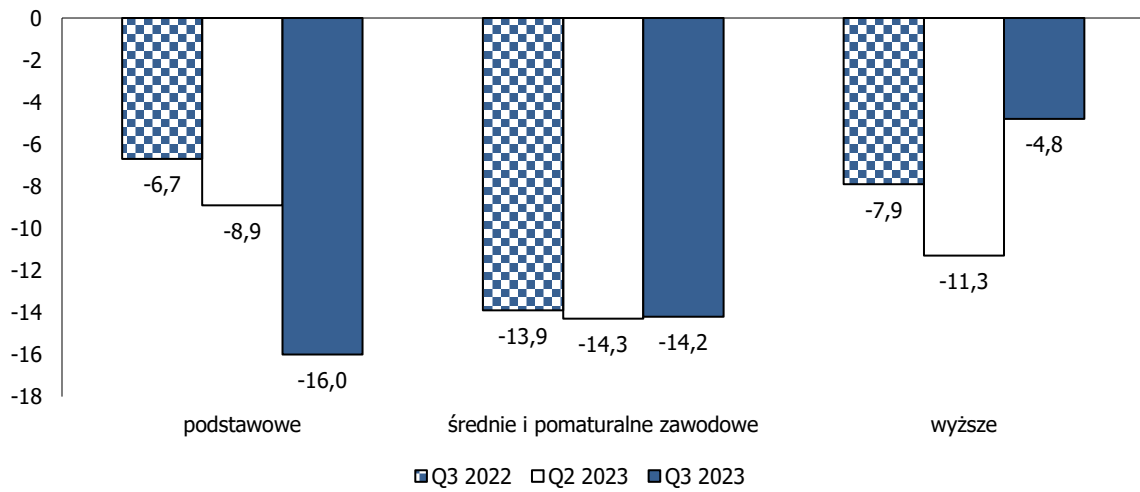
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

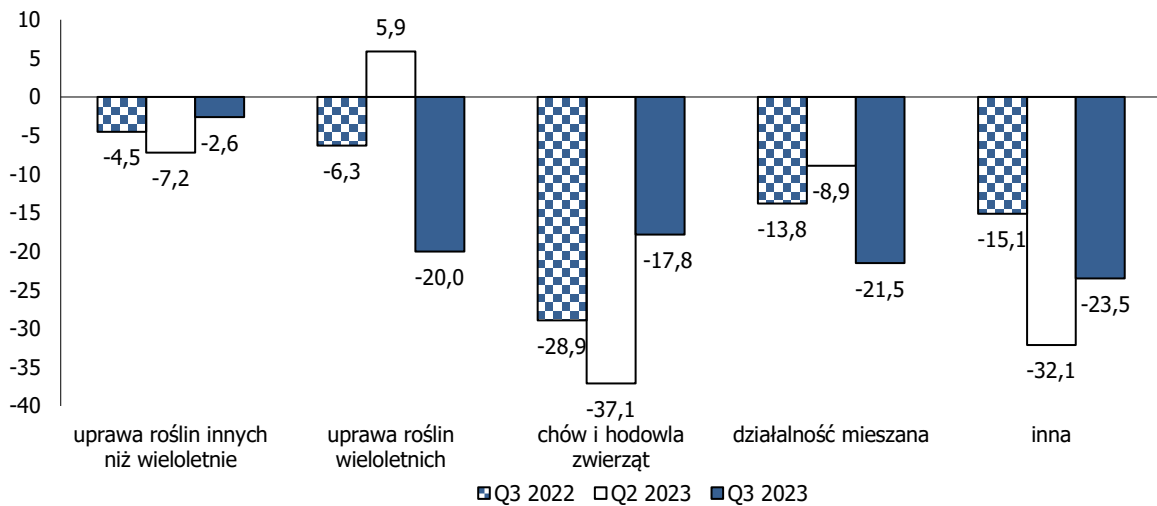
Zadłużenie wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

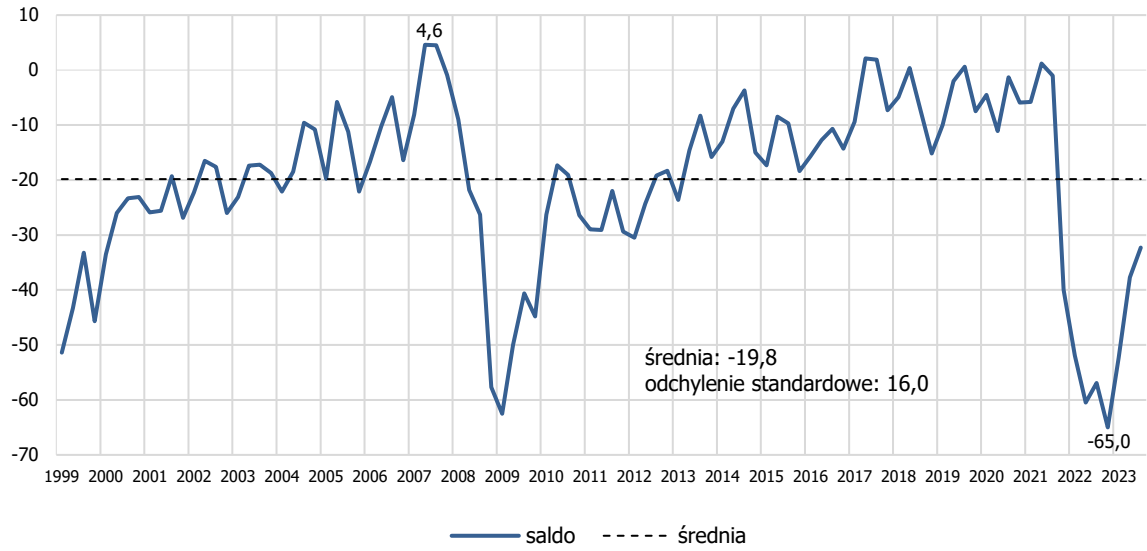
Zadłużenie wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

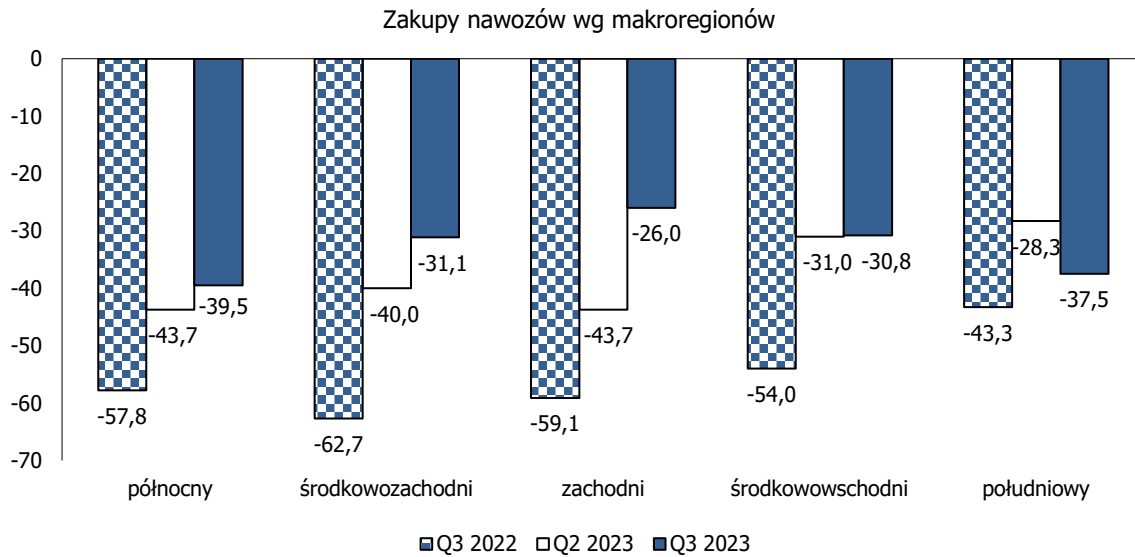
Zadłużenie wg grup PKD 2007

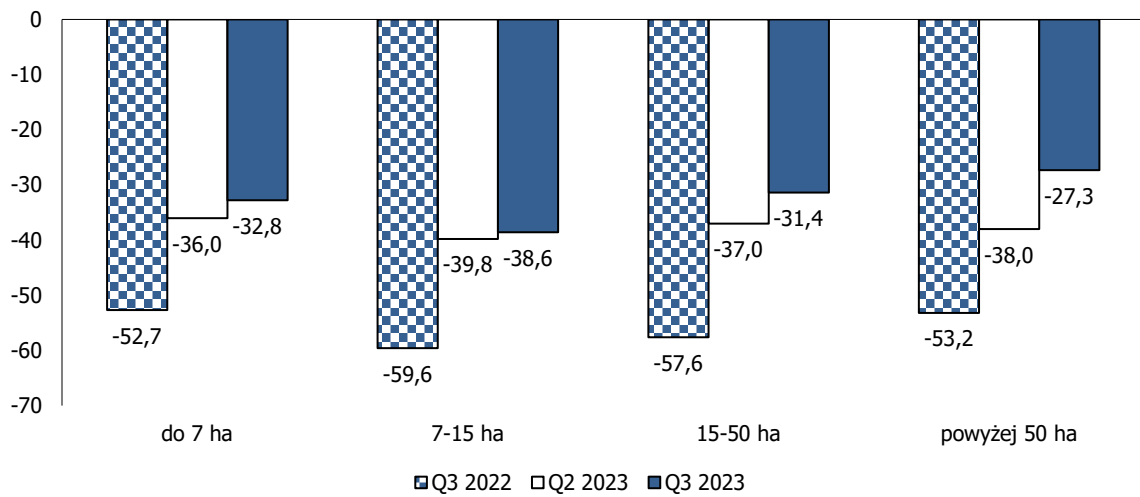
6. Zakupy nawozów mineralnych

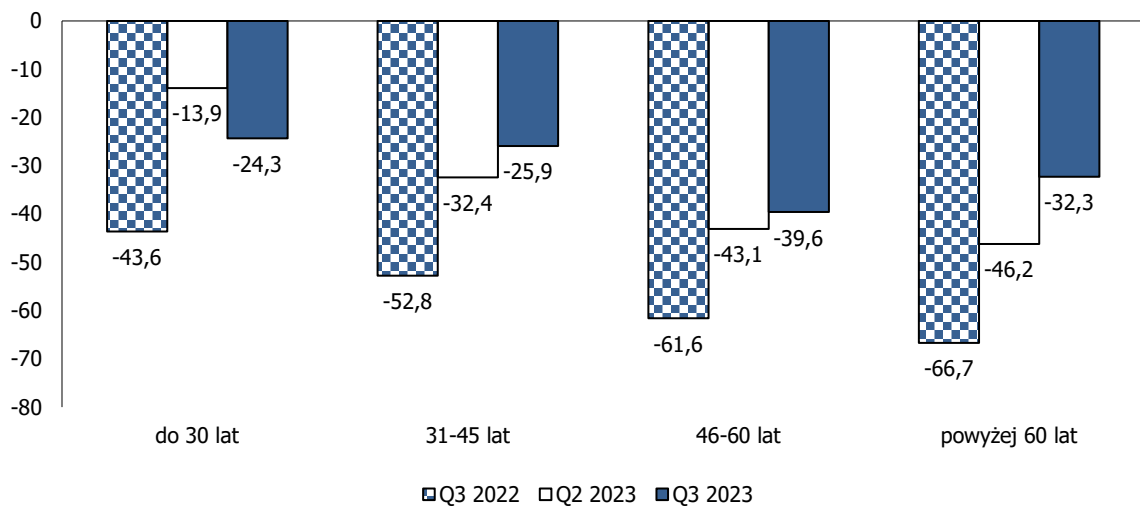
	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
wzrosły	10,5	10,0	6,9	9,0	12,5	14,2
nie zmieniły się	18,5	23,1	21,2	29,7	37,3	39,3
zmały	71,0	66,9	71,9	61,3	50,2	46,5
nie dokonano	16,2	12,3	20,7	15,7	10,8	11,0
saldo	-60,5	-56,9	-65,0	-52,3	-37,7	-32,3

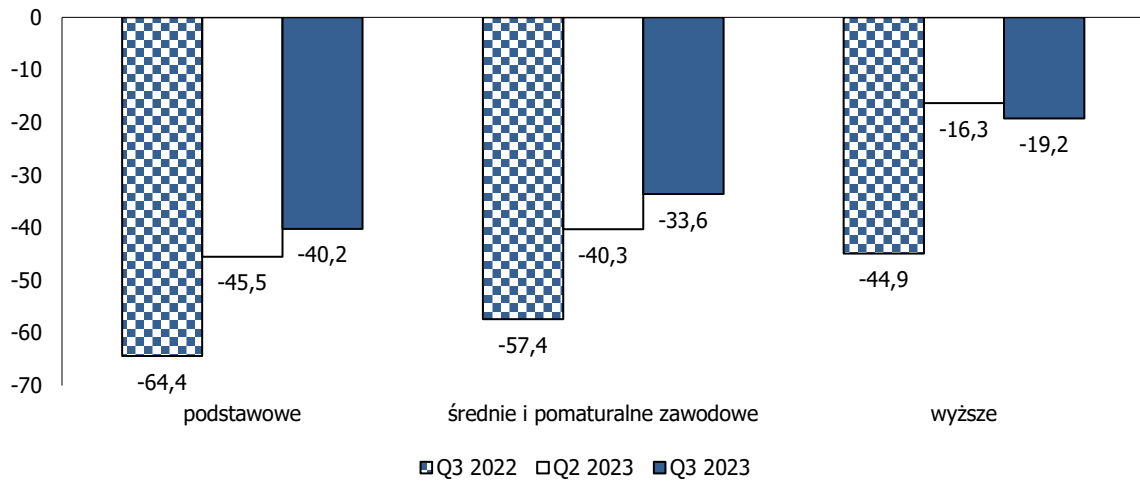
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

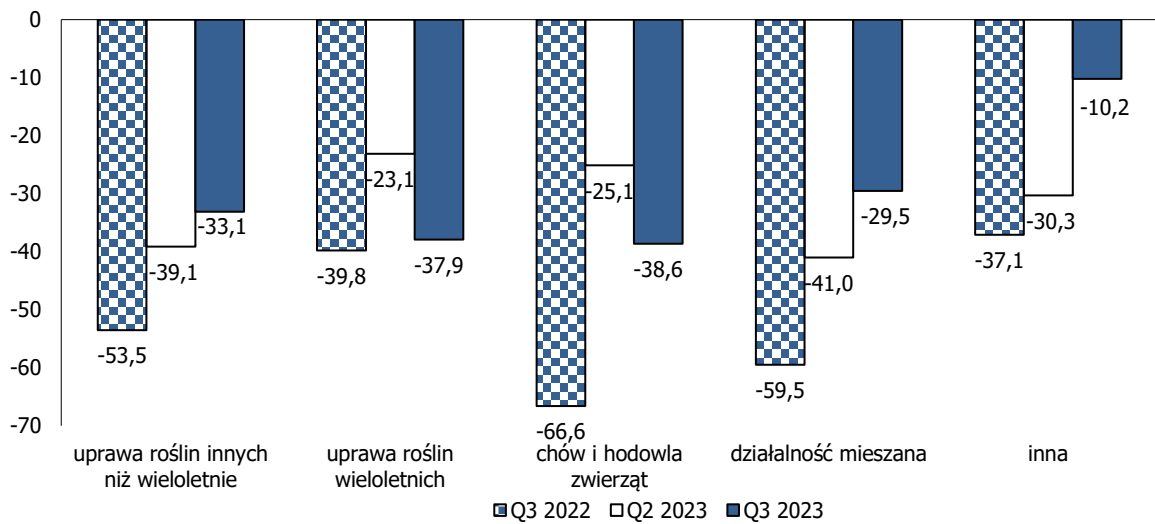
Zakupy nawozów wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

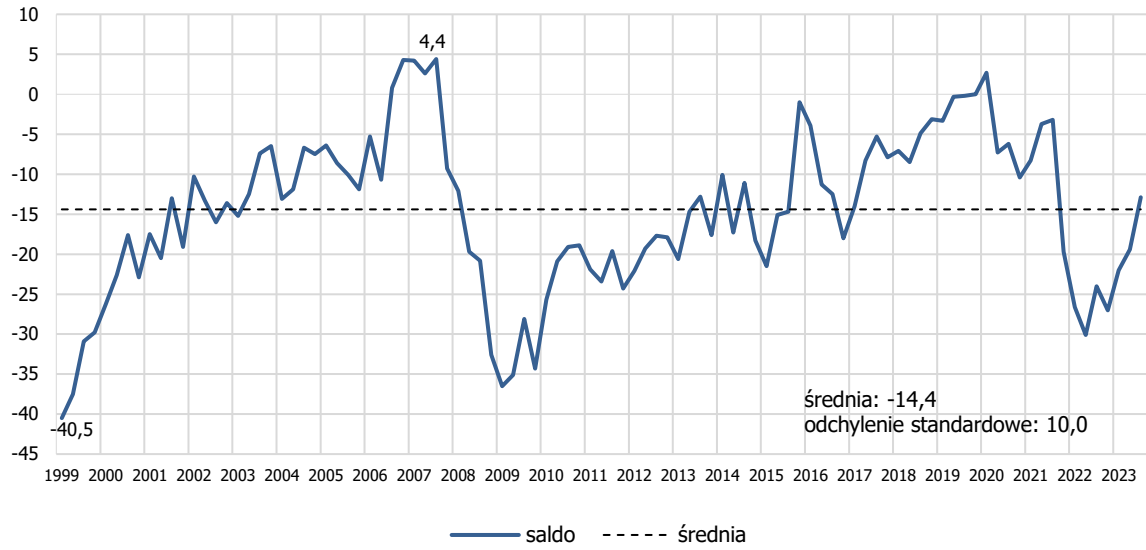
Zakupy nawozów wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

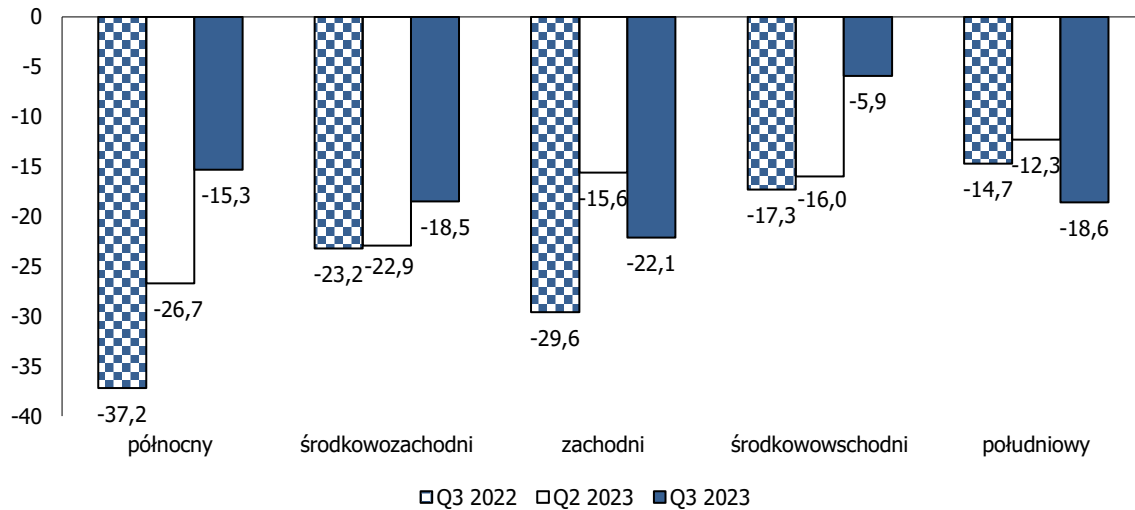

7. Zakupy pasz treściwych

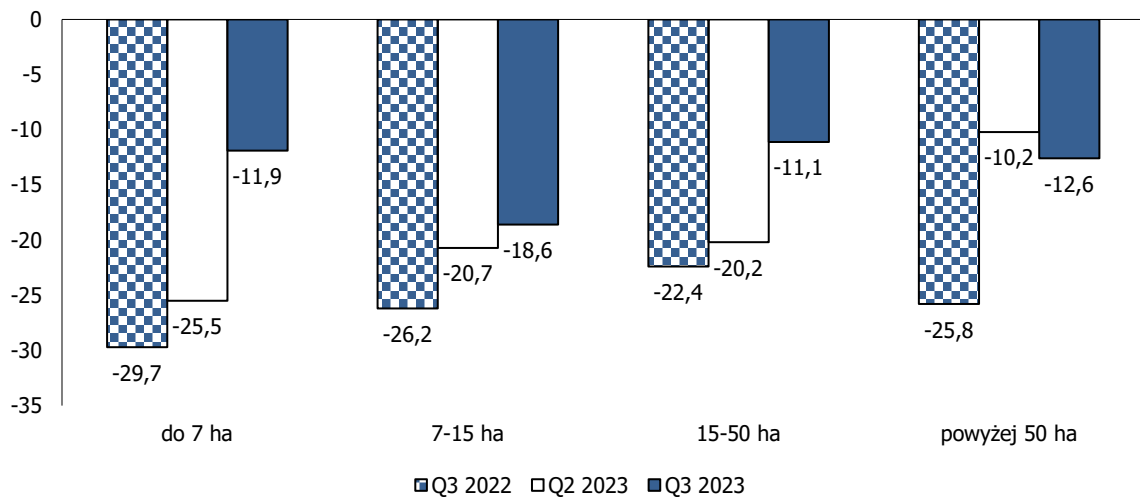

	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
wzrosły	9,0	11,1	10,5	11,5	11,1	16,0
nie zmieniły się	51,9	53,8	52,0	55,0	58,4	55,1
zmały	39,1	35,1	37,5	33,5	30,5	28,9
nie dokonano	46,7	45,4	47,1	47,0	48,1	48,6
saldo	-30,1	-24,0	-27,0	-22,0	-19,4	-12,9

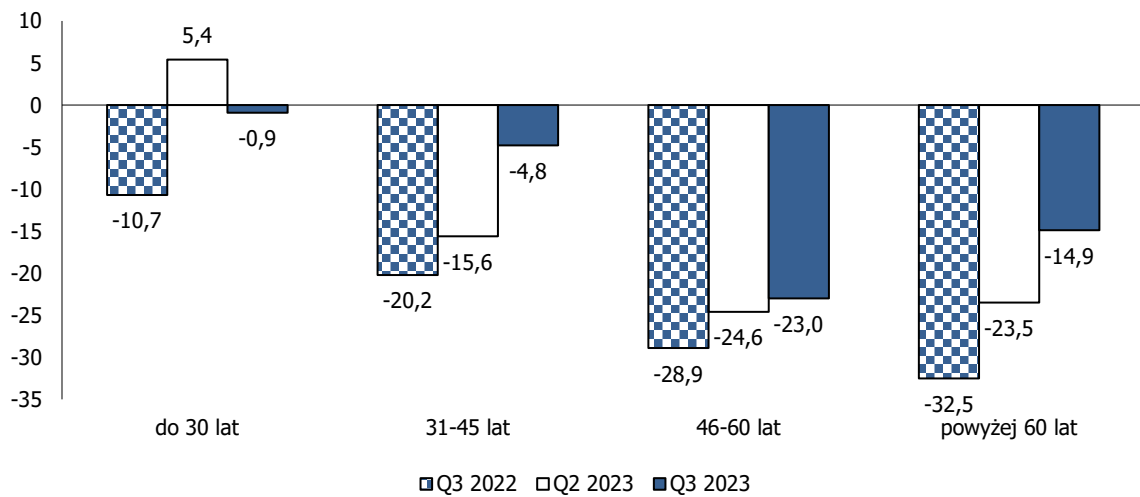
Zakupy pasz wg makroregionów

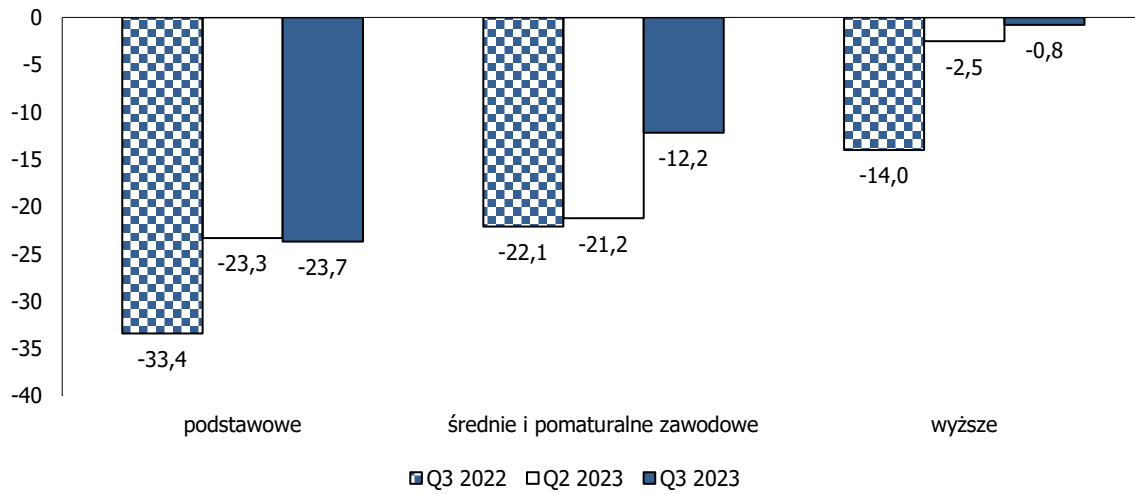
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

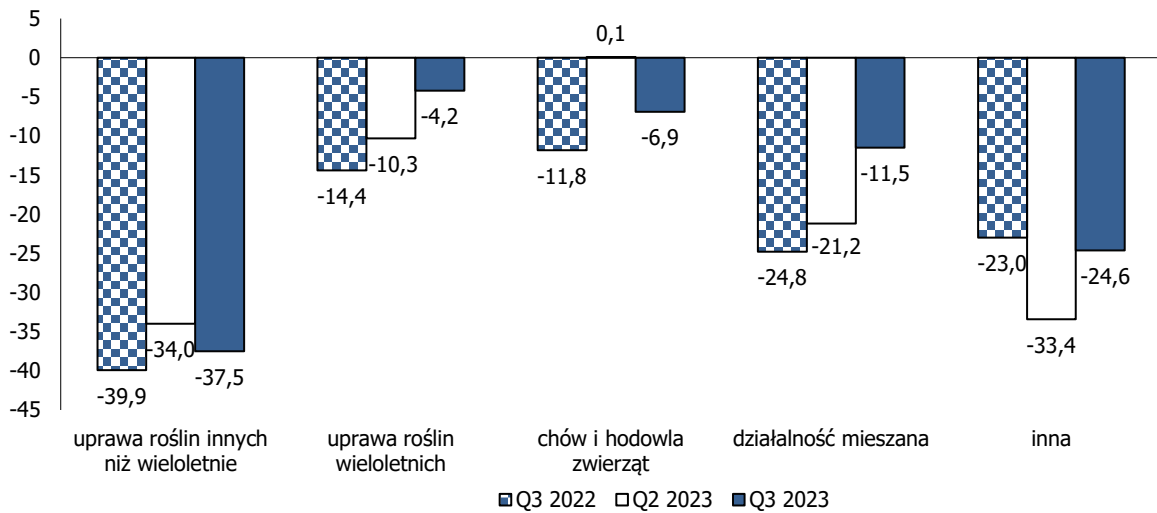
Zakupy pasz wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

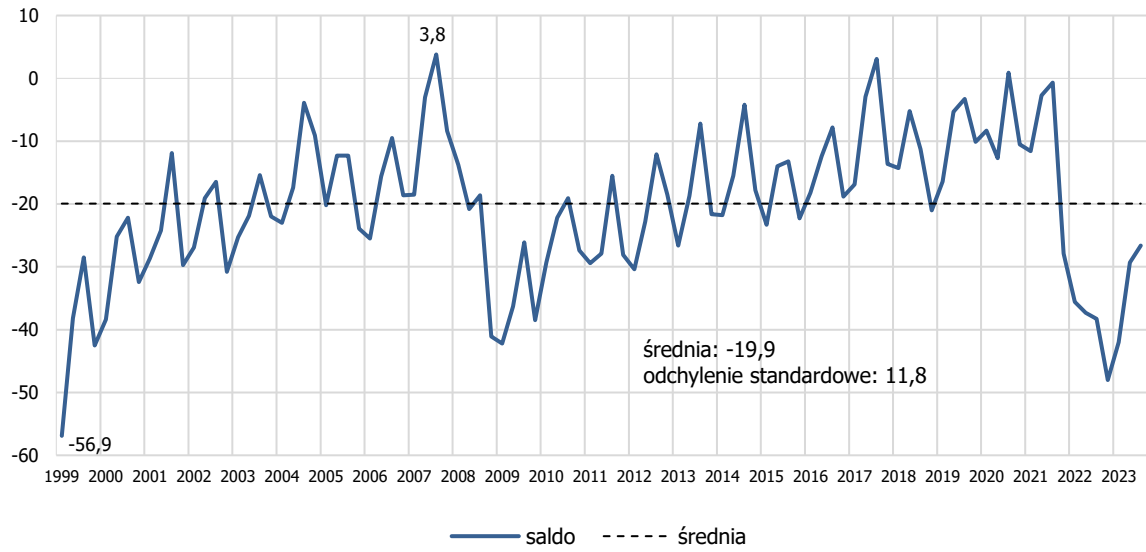
Zakupy pasz wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

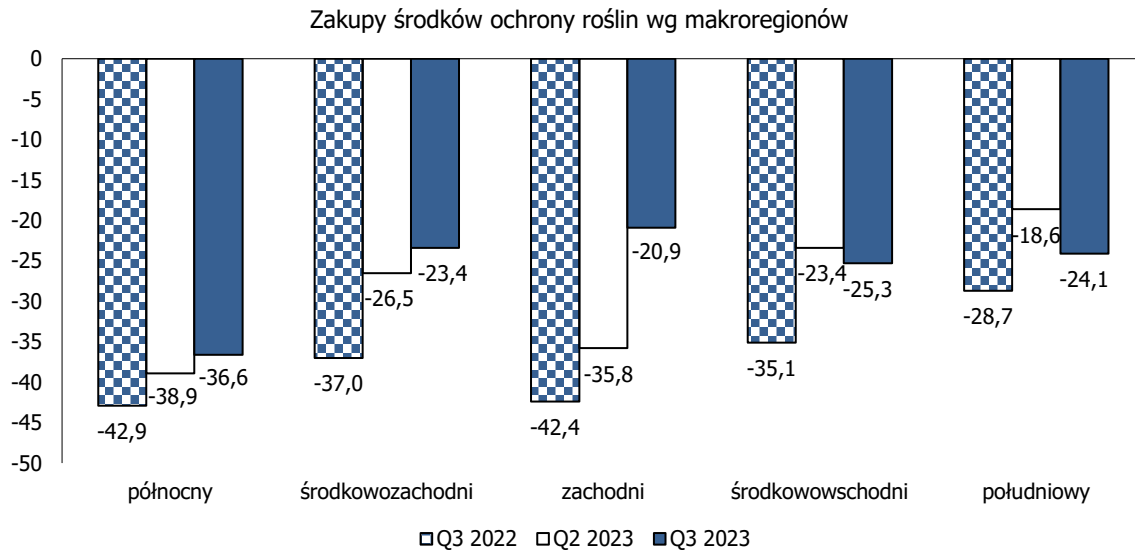
Zakupy pasz wg grup PKD 2007

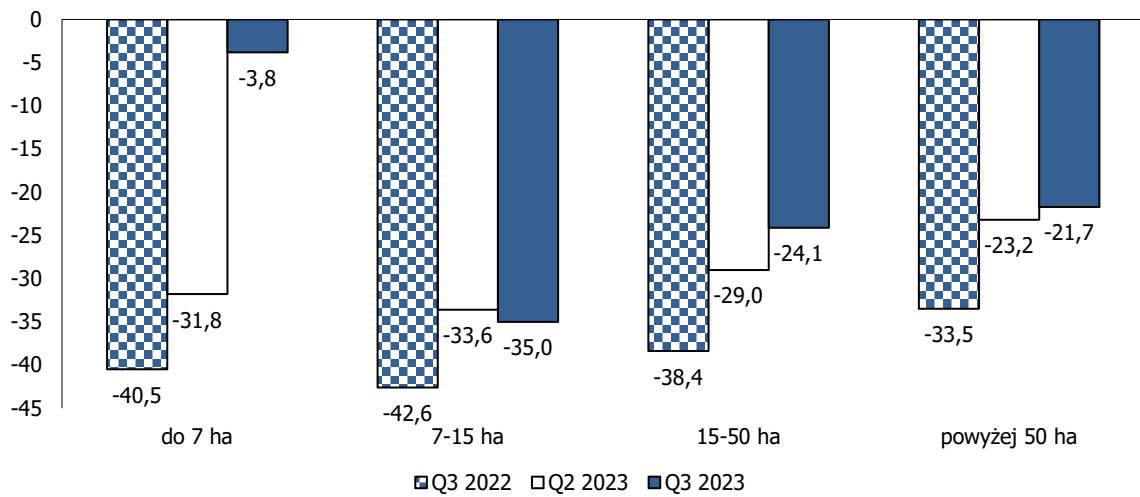
8. Zakupy środków ochrony roślin

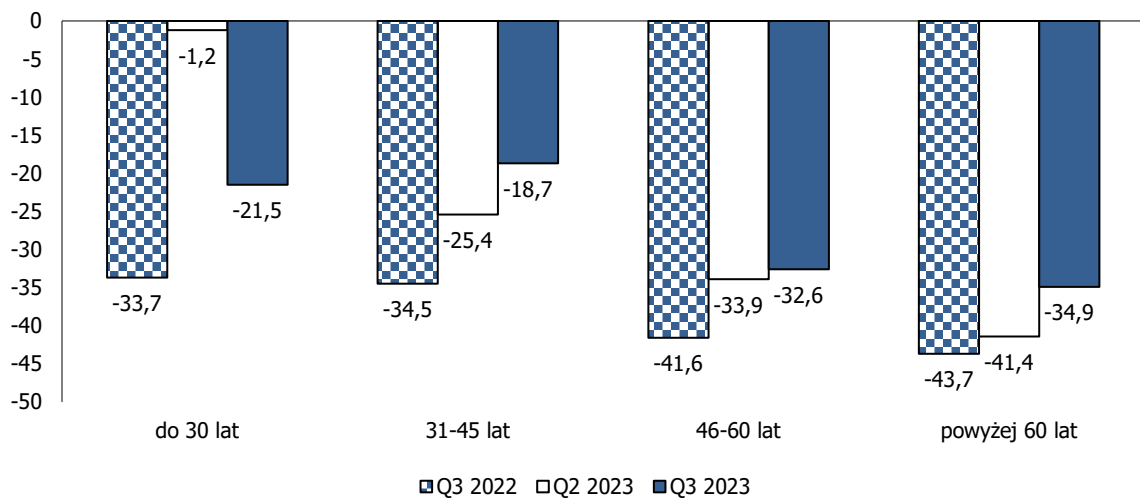
	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
wzrosły	9,9	9,1	6,1	7,2	9,3	10,5
nie zmieniły się	42,9	43,5	39,7	43,6	52,1	52,4
zmały	47,2	47,4	54,1	49,2	38,6	37,1
nie dokonano	13,8	10,2	18,2	19,1	11,3	10,4
saldo	-37,3	-38,3	-48,0	-42,0	-29,3	-26,6

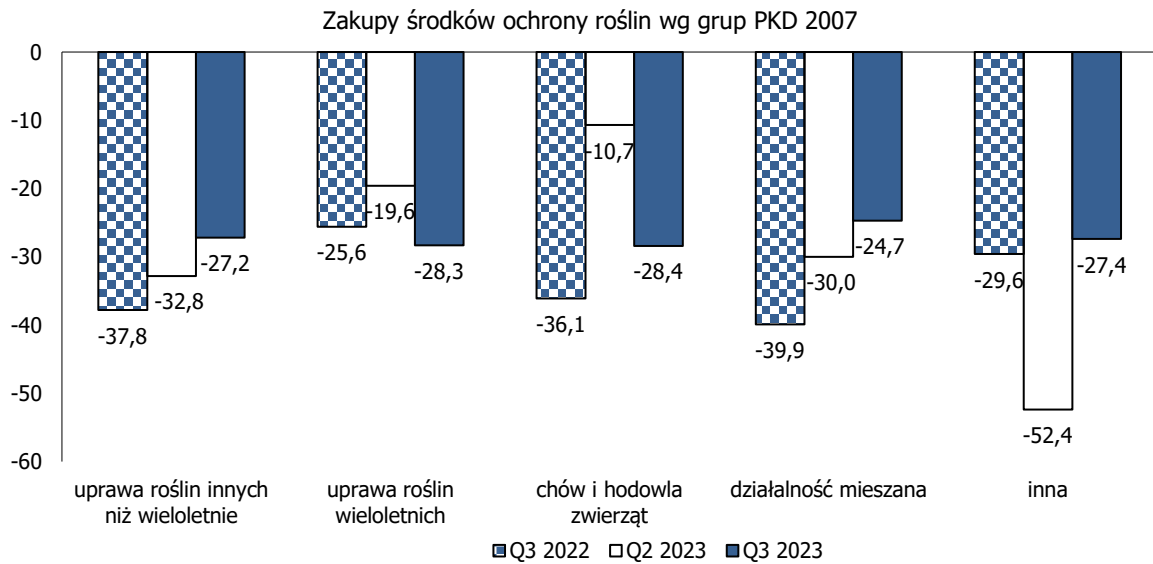
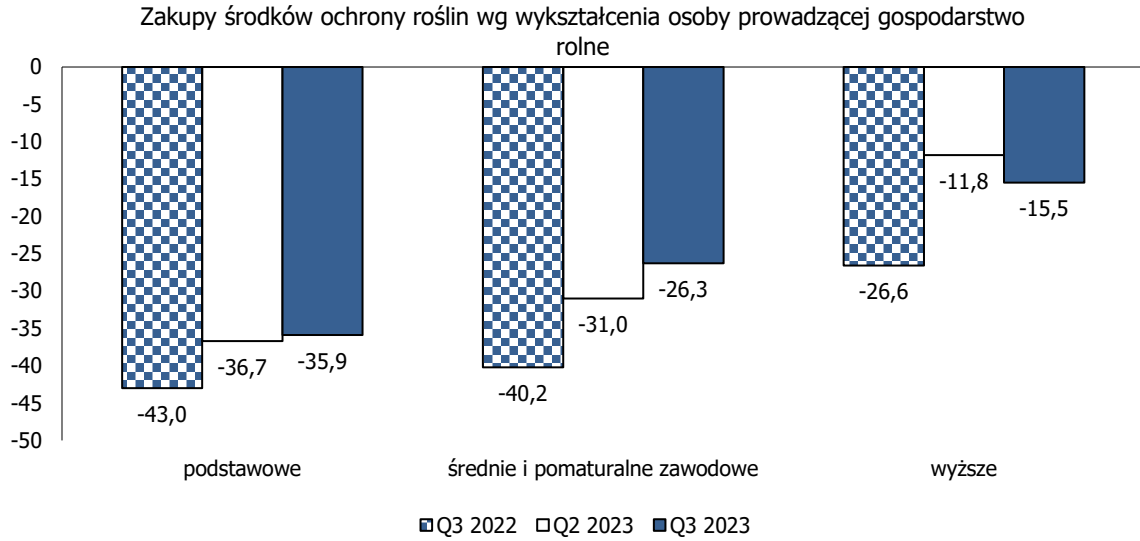

Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

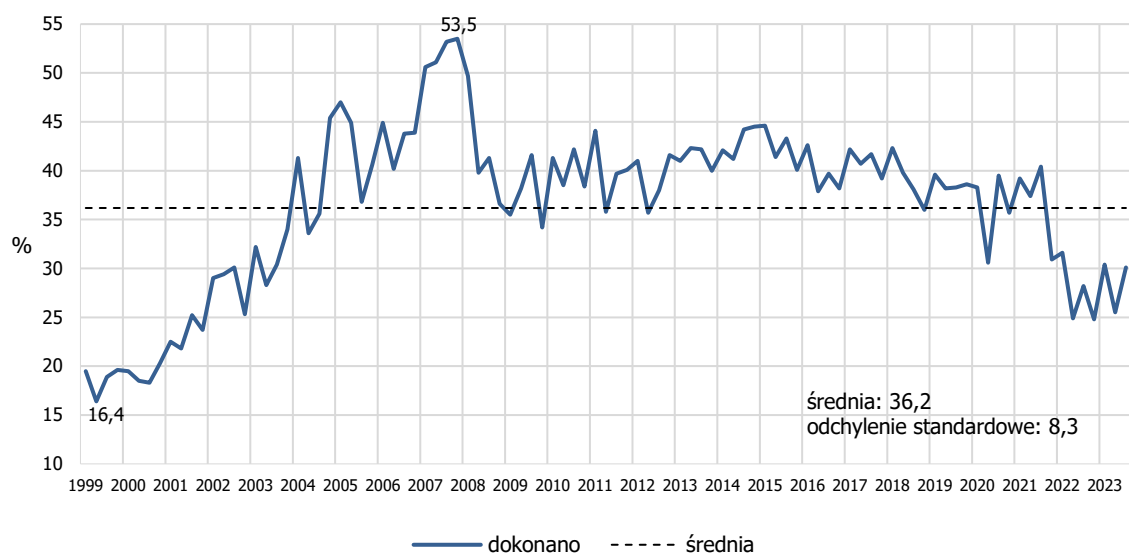

Zakupy środków ochrony roślin wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

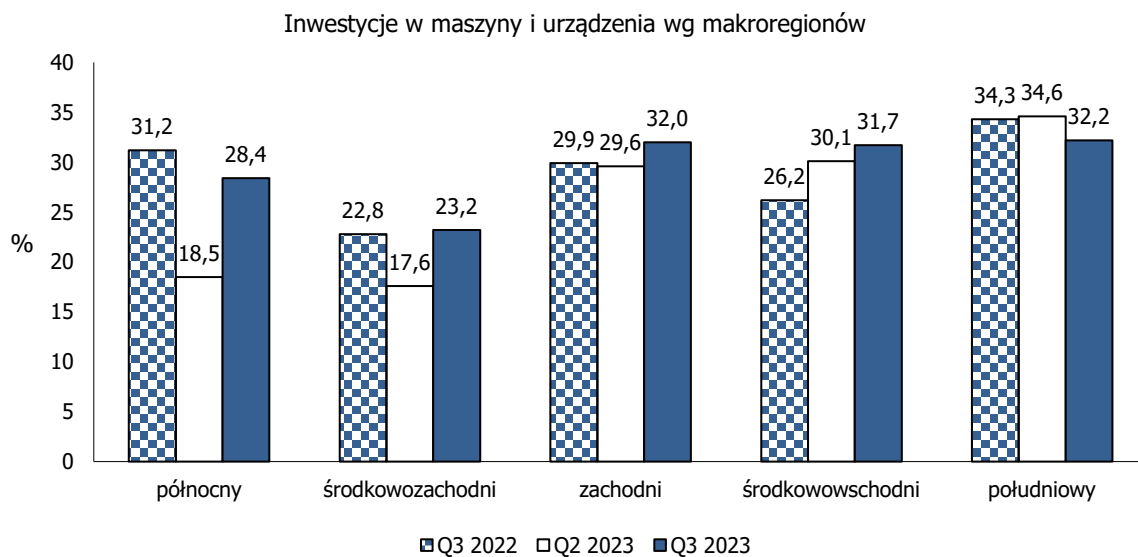

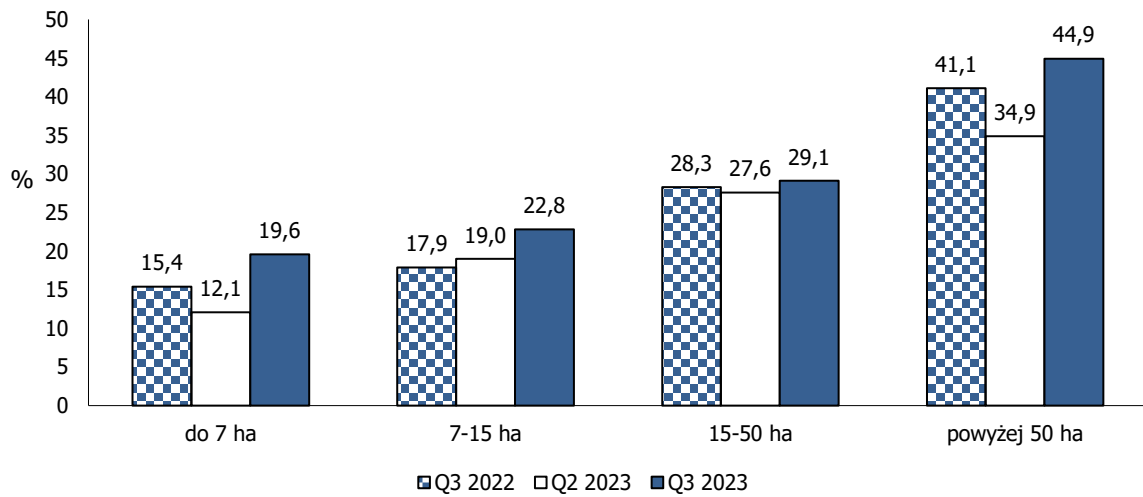
9. Inwestycje w maszyny i urządzenia

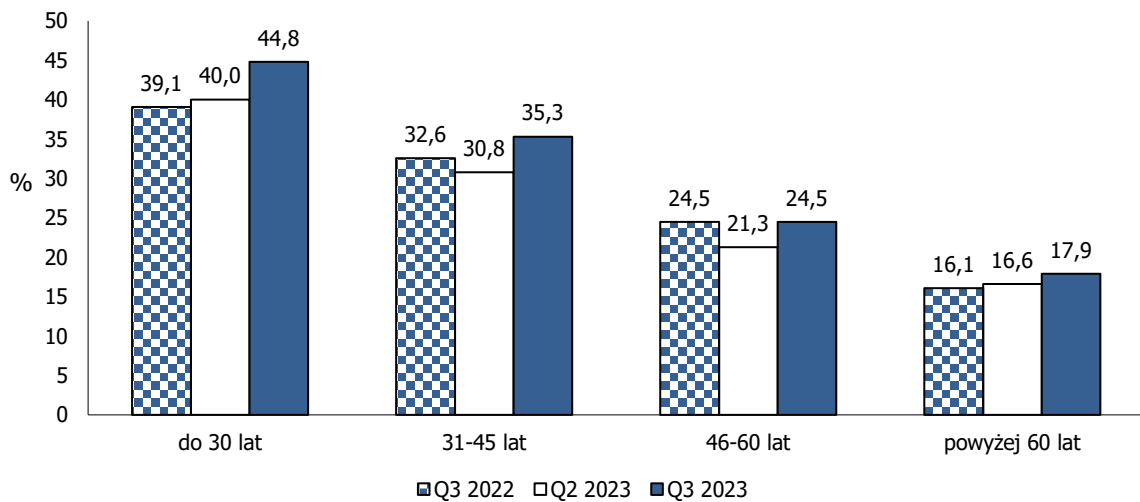
w %	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
dokonano	24,9	28,2	24,8	30,4	25,5	30,1
nie dokonano	75,1	71,8	75,2	69,6	74,5	69,9

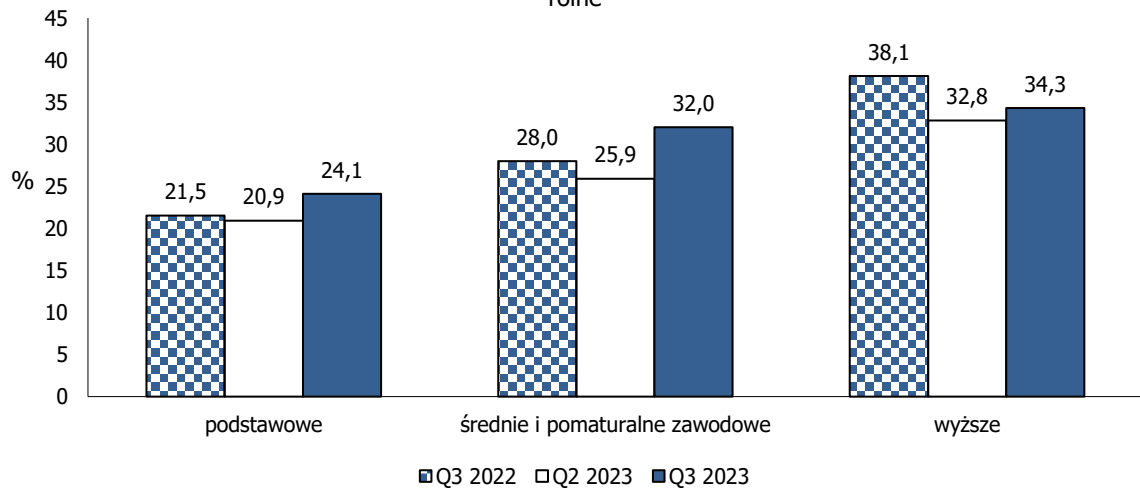
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

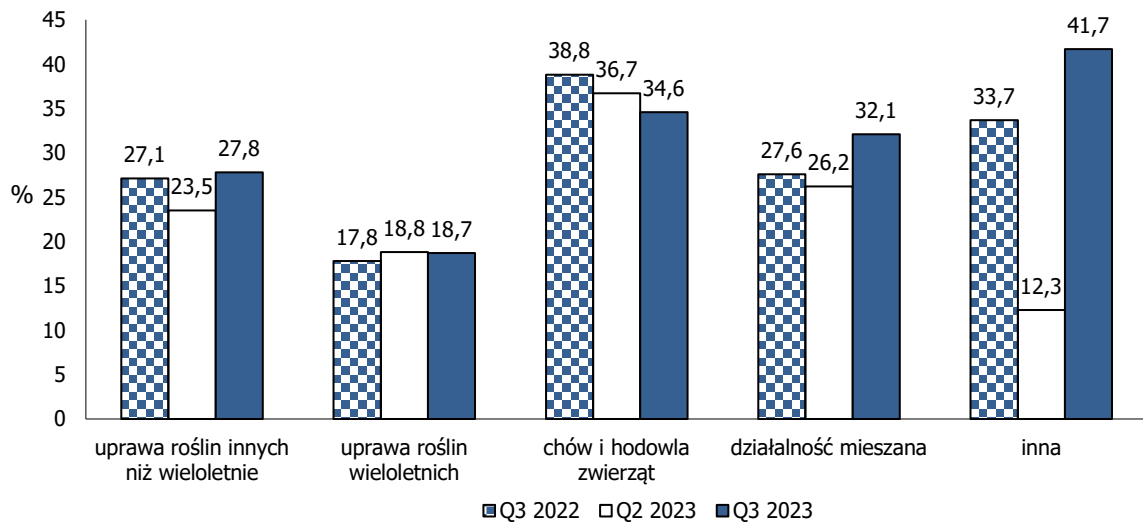
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

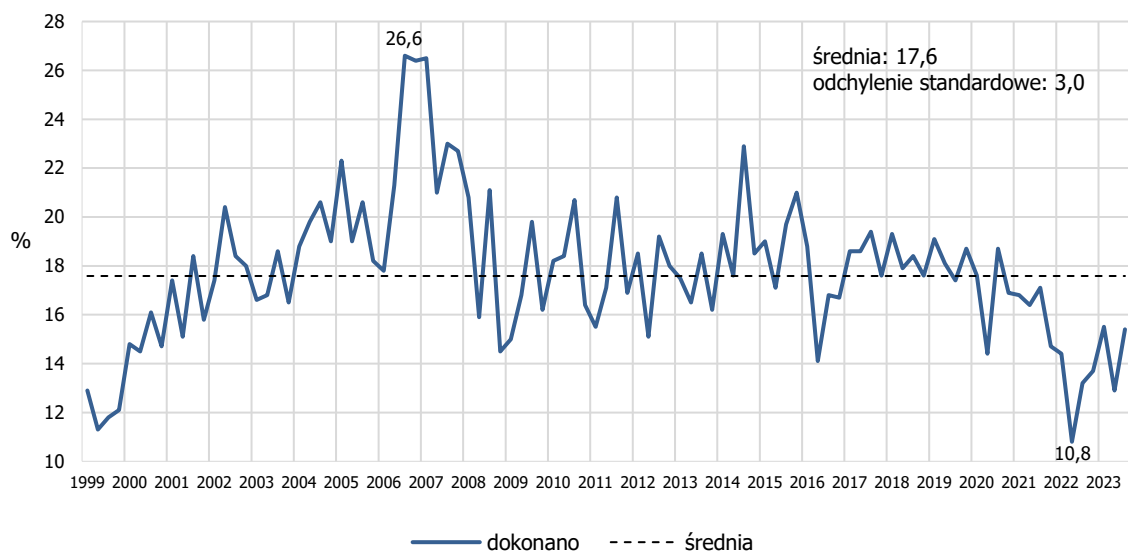
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

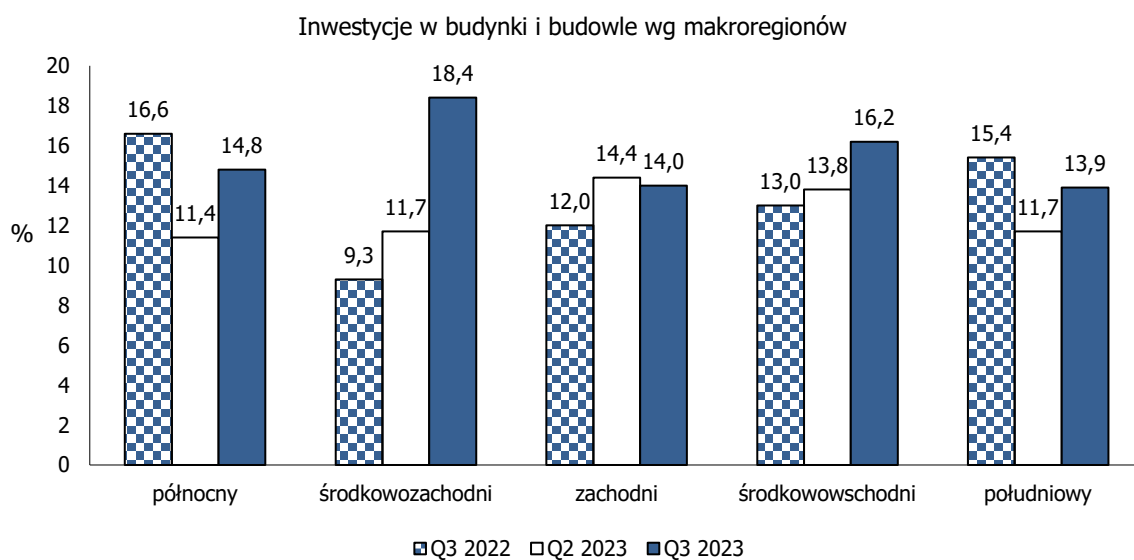
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

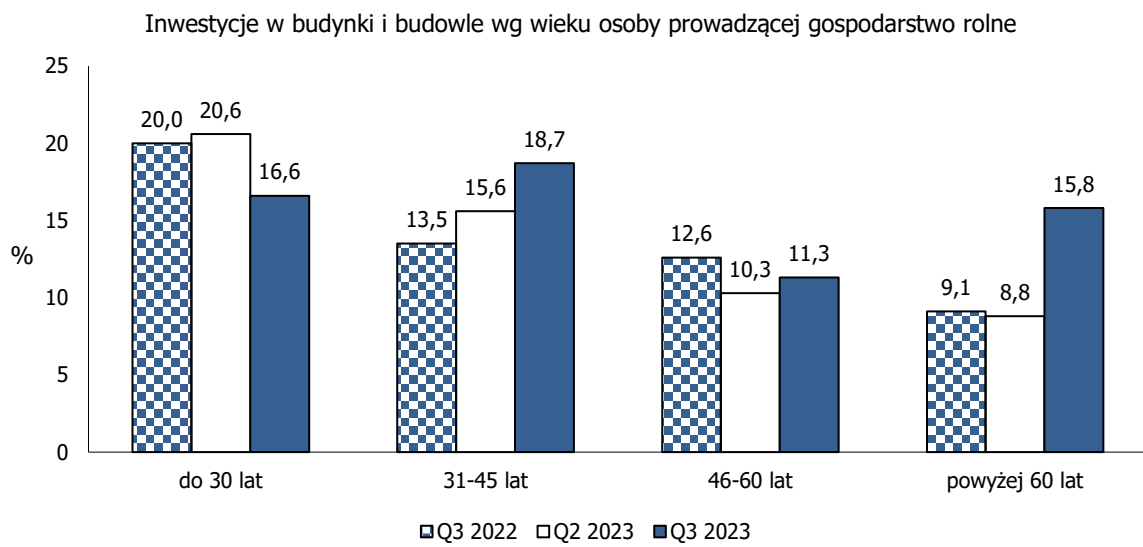
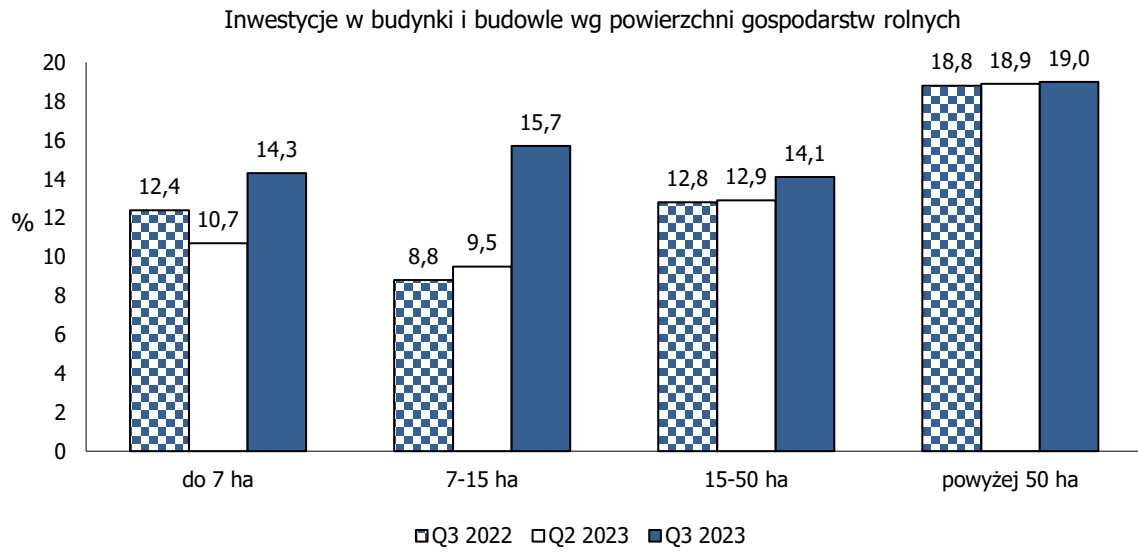

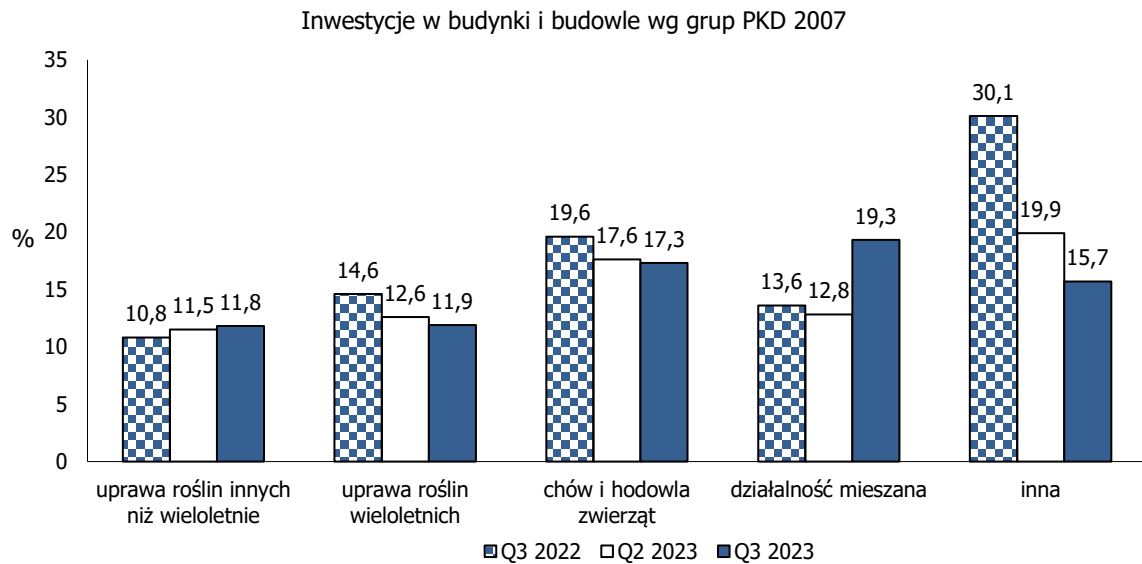
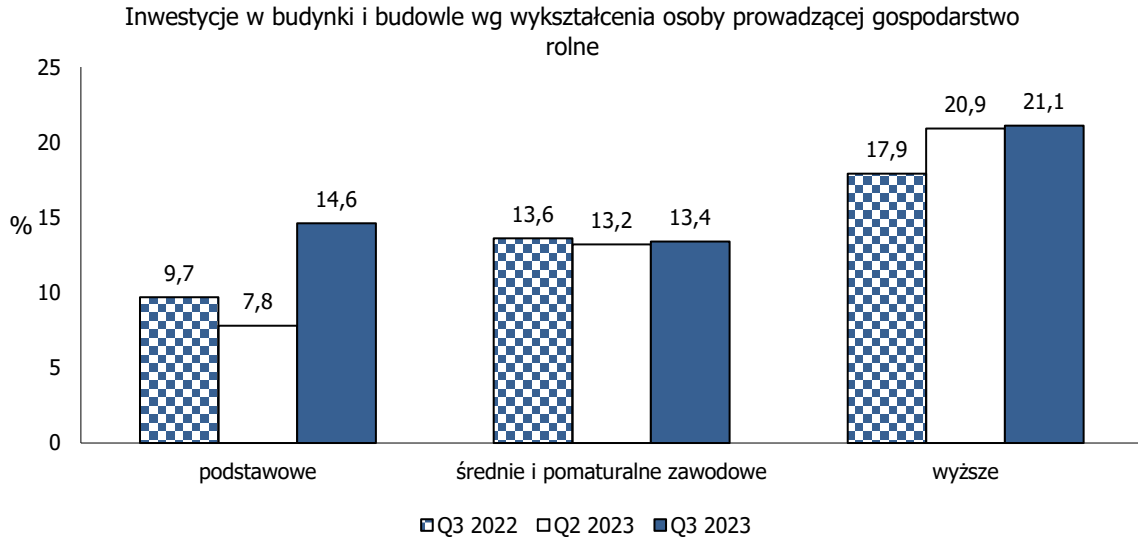
10. Inwestycje w budynki i budowlę

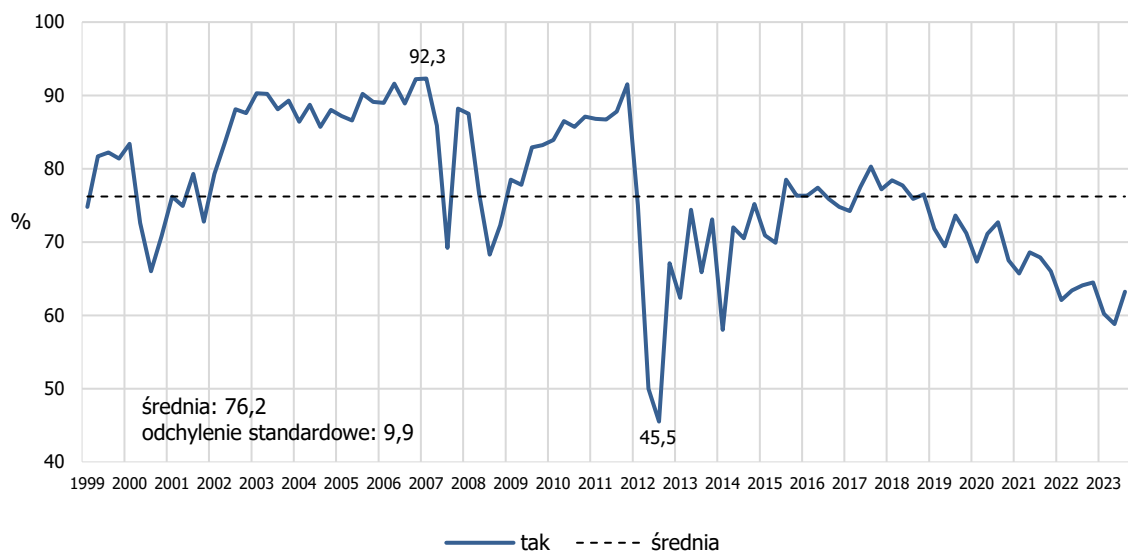
w %	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
dokonano	10,8	13,2	13,7	15,5	12,9	15,4
nie dokonano	89,2	86,8	86,3	84,5	87,1	84,6

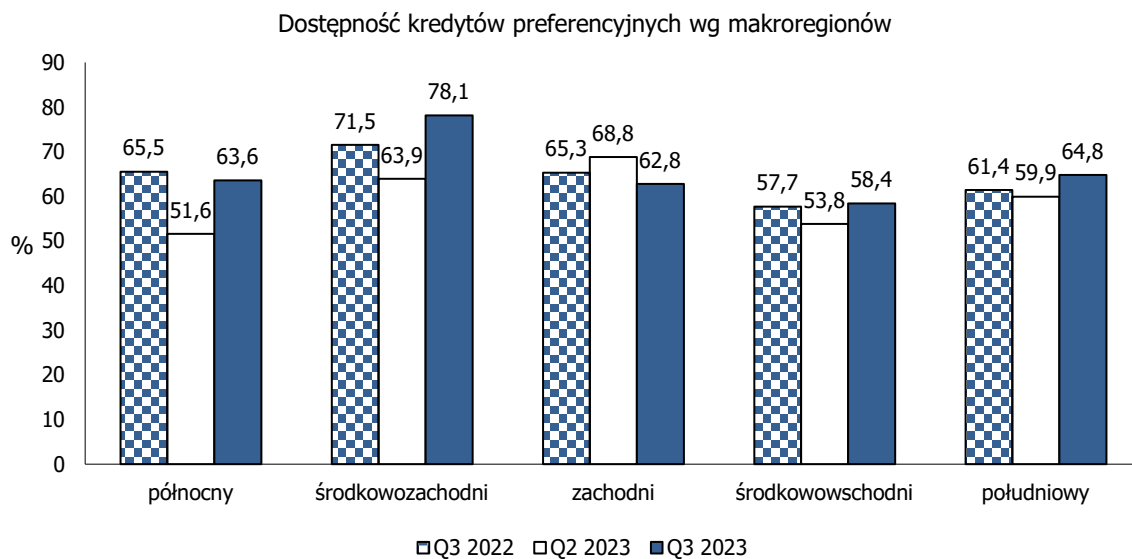

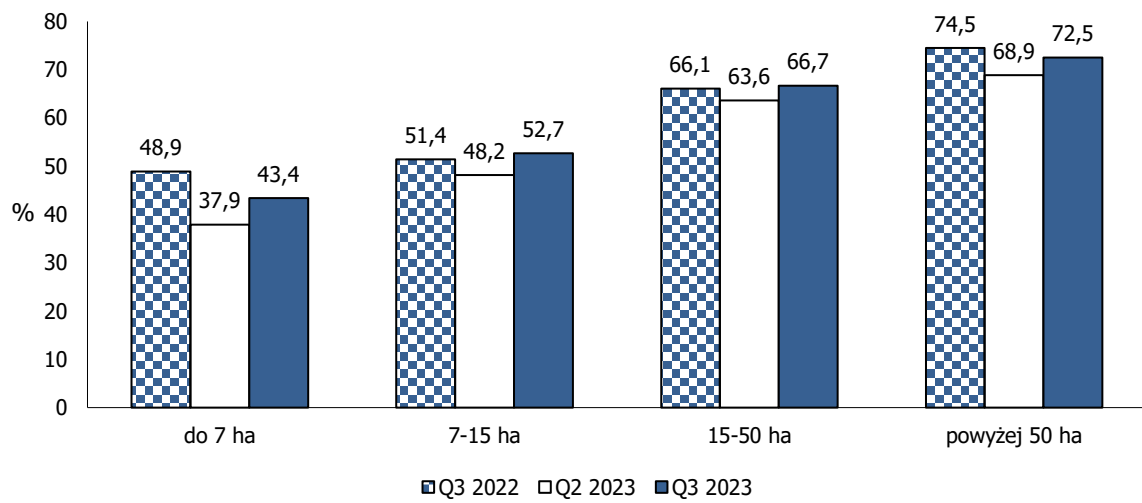
11. Dostępność kredytów preferencyjnych

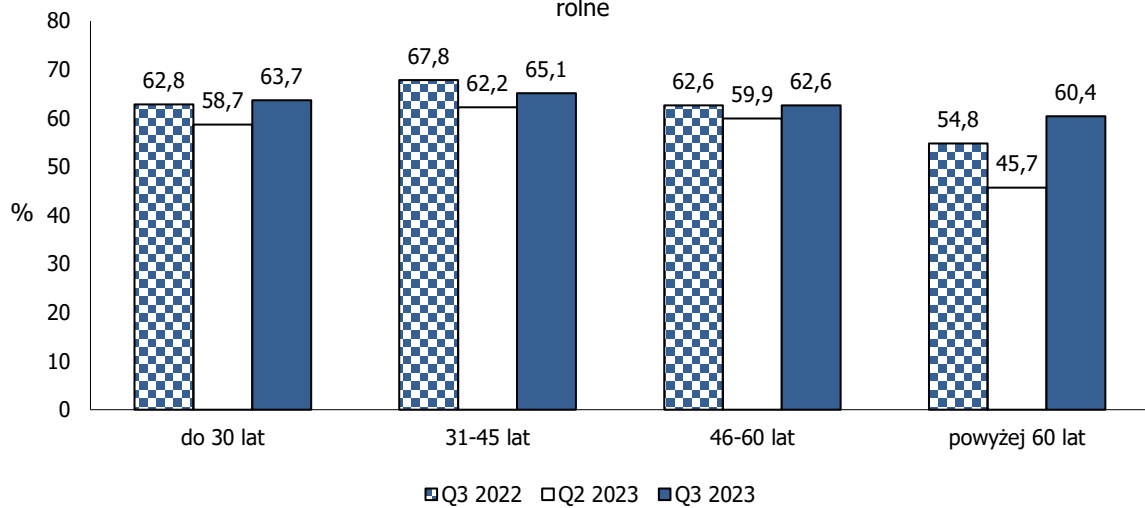
w %	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
tak	63,4	64,1	64,5	60,2	58,8	63,2
nie	36,6	35,9	35,5	39,8	41,2	36,8

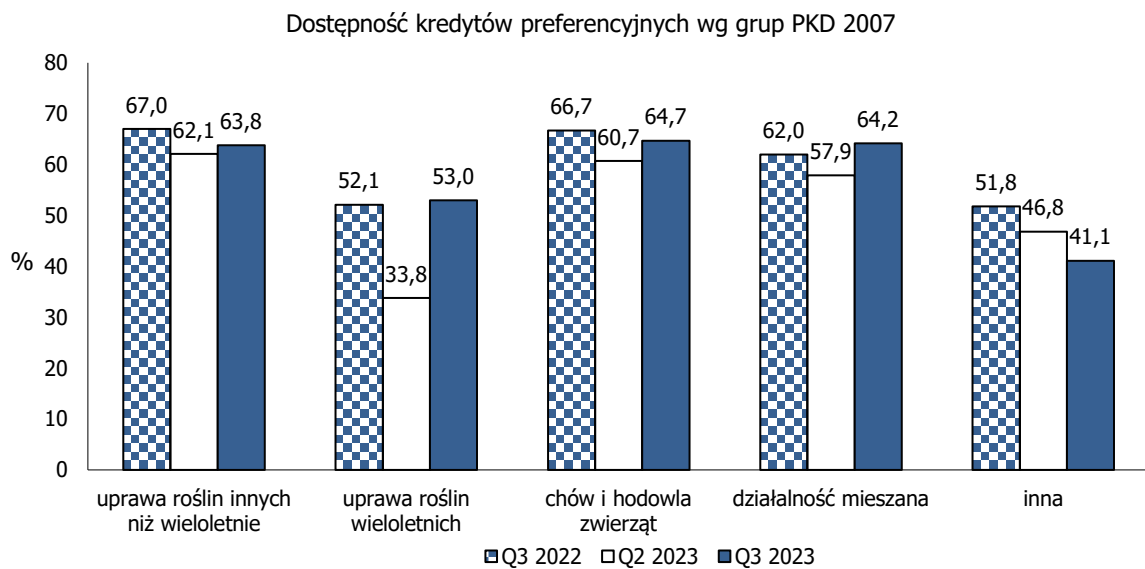
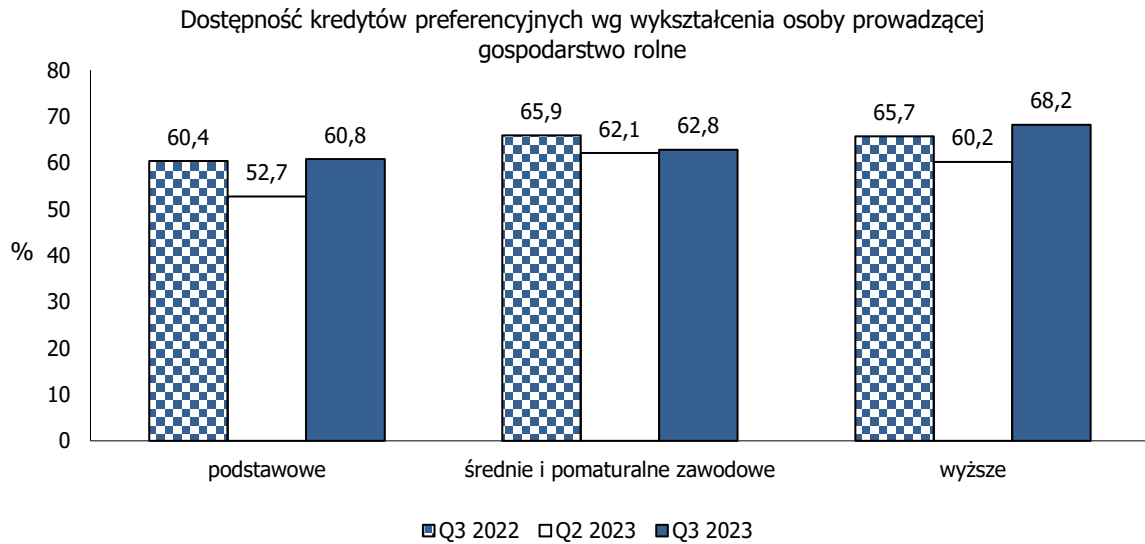

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

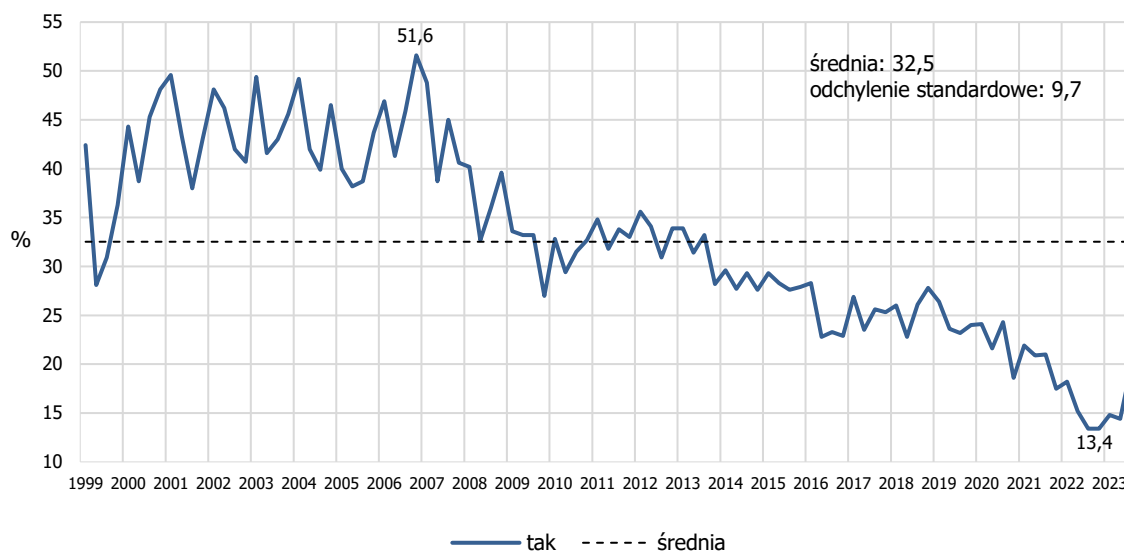

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

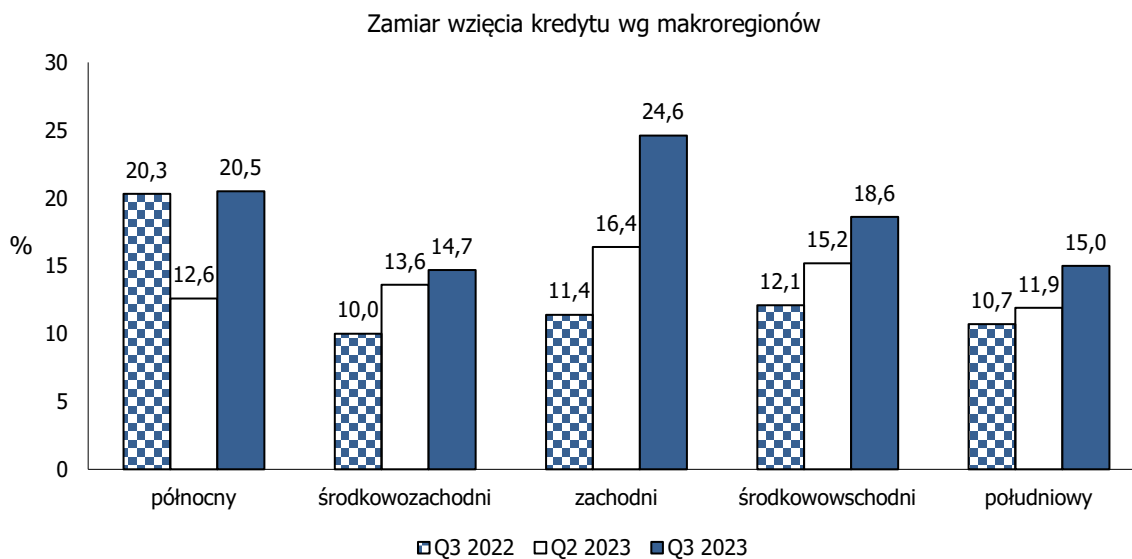

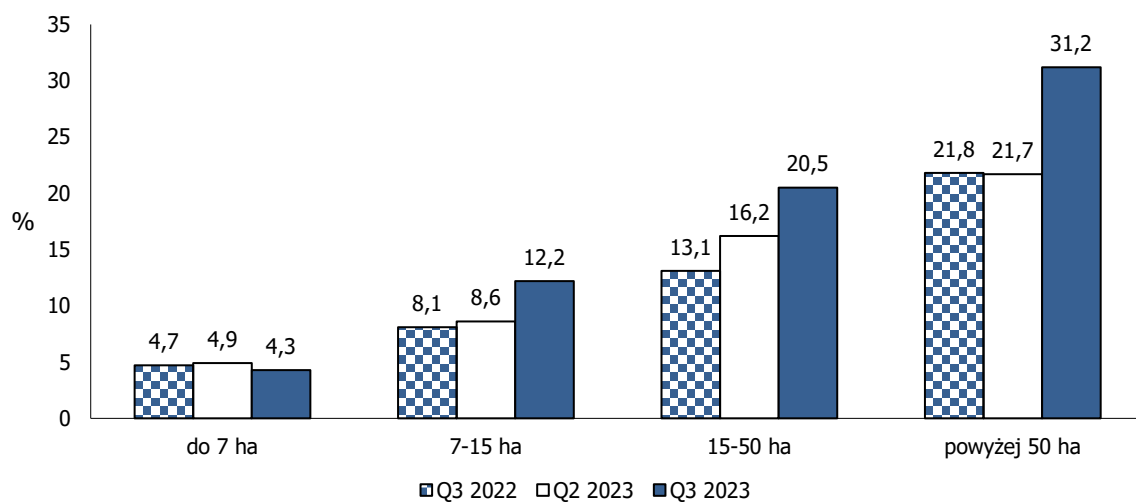
12. Zamiar wzięcia kredytu

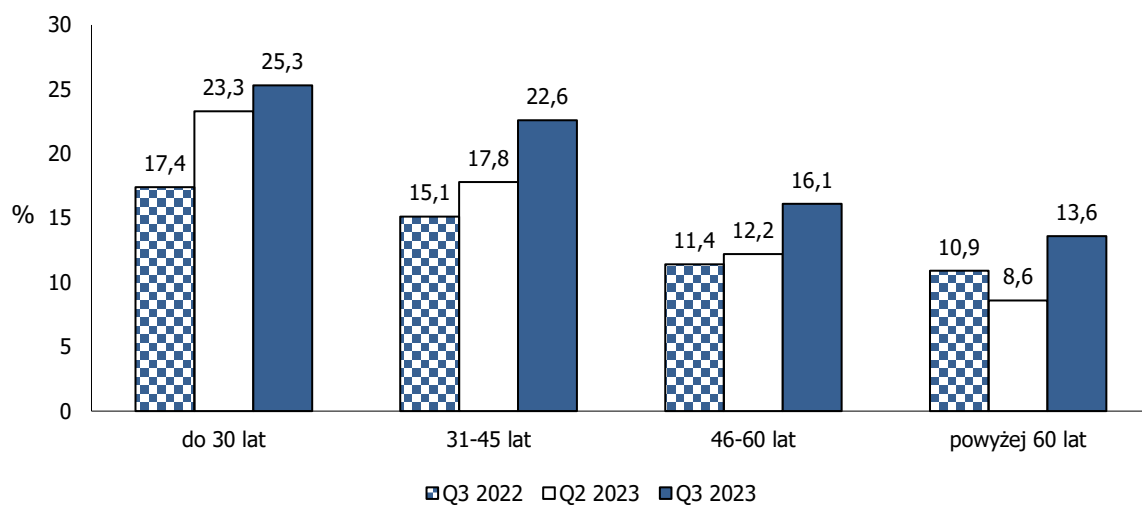
w %	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
tak	15,2	13,4	13,4	14,8	14,4	19,6
nie	84,8	86,6	86,6	85,2	85,6	80,4

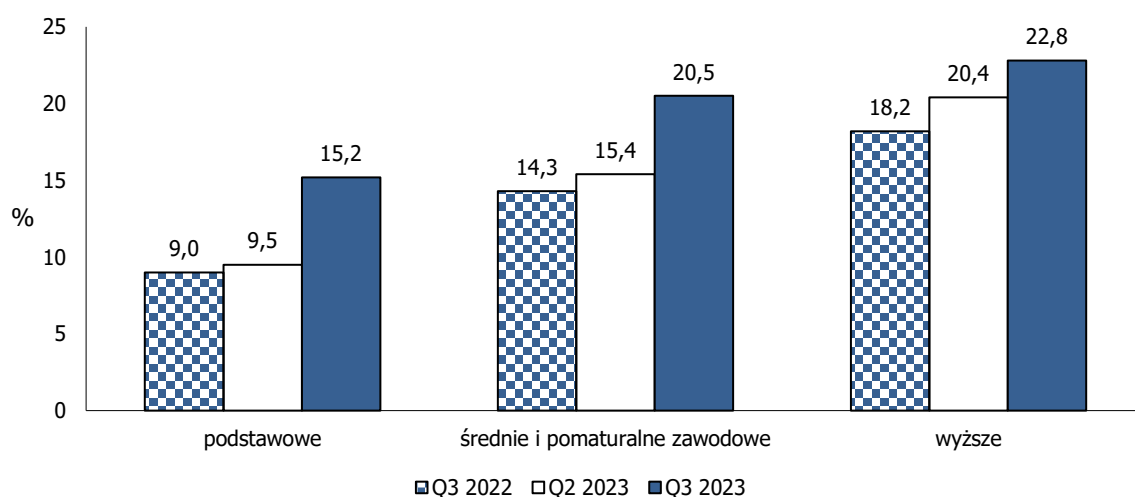
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

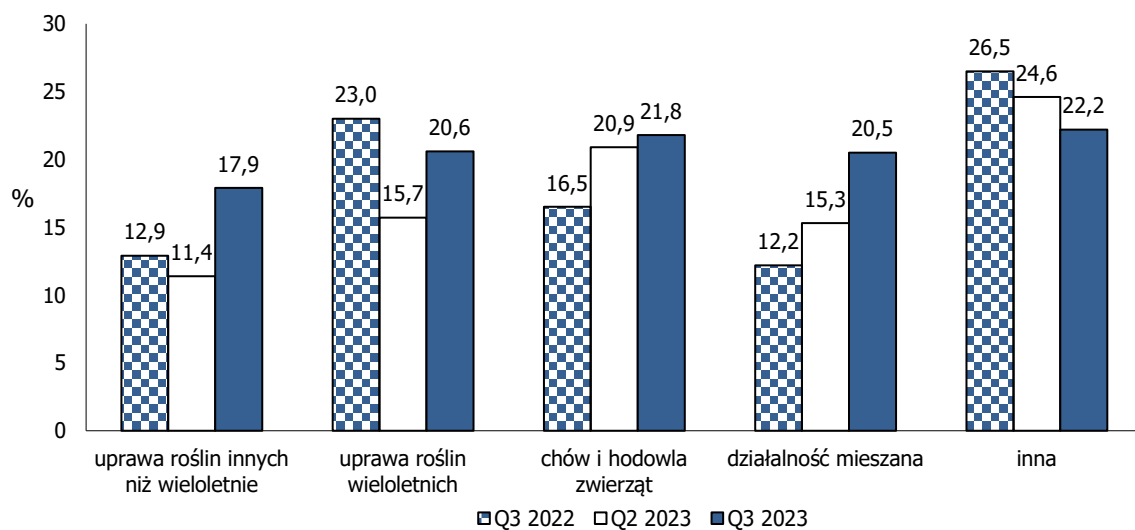
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

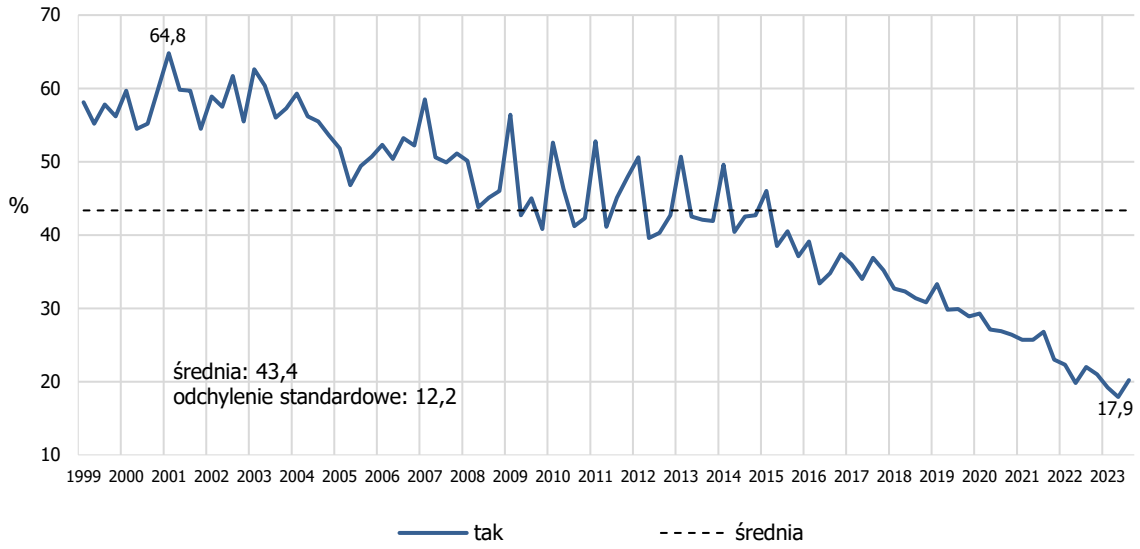
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

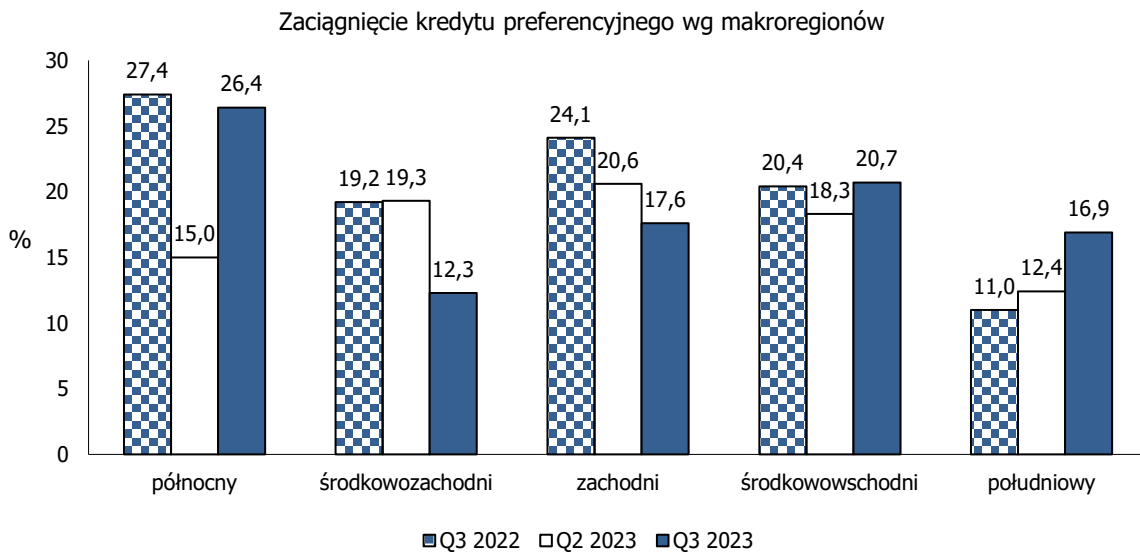
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

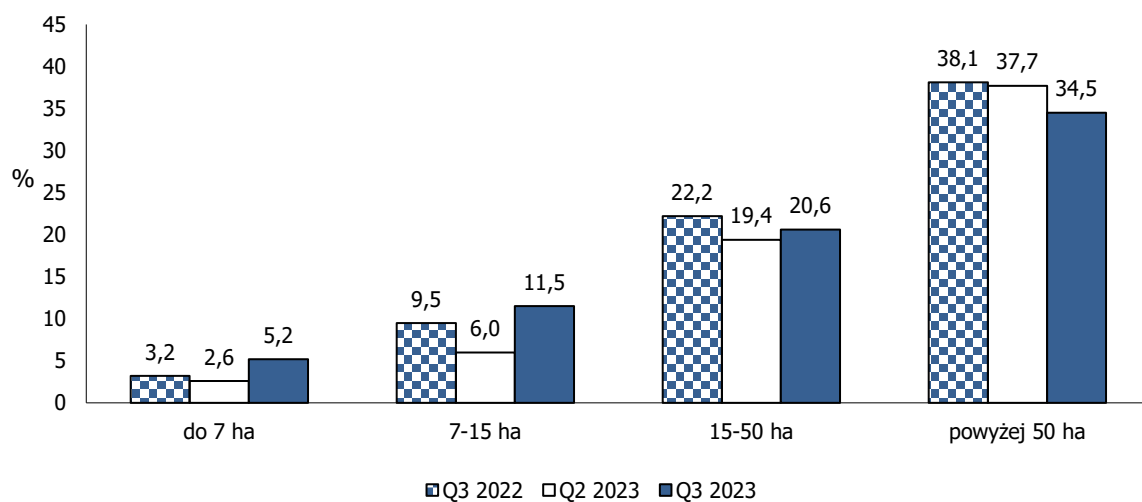
13. Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego

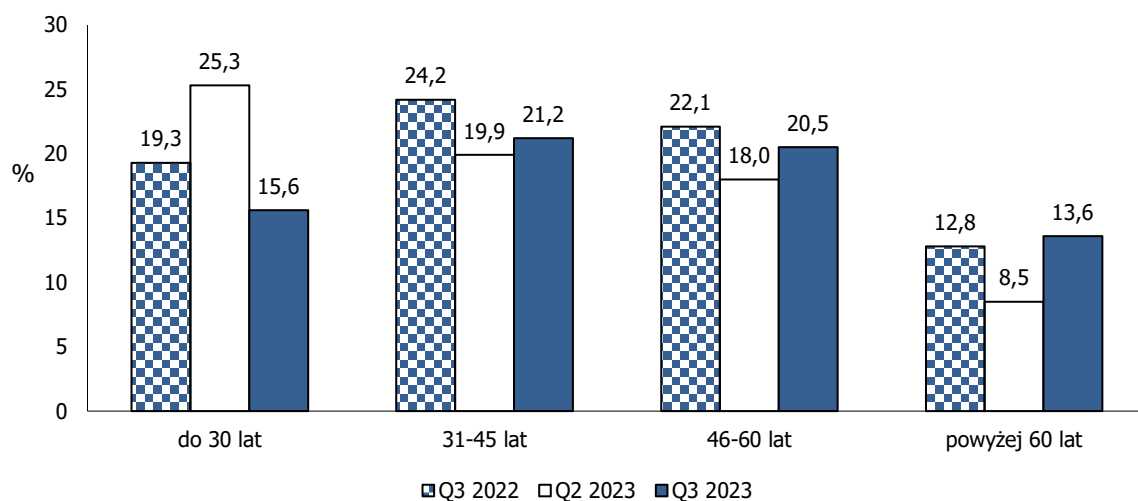
w %	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
tak	19,8	22,0	21,0	19,2	17,9	20,2
nie	80,2	78,0	79,0	80,8	82,1	79,8

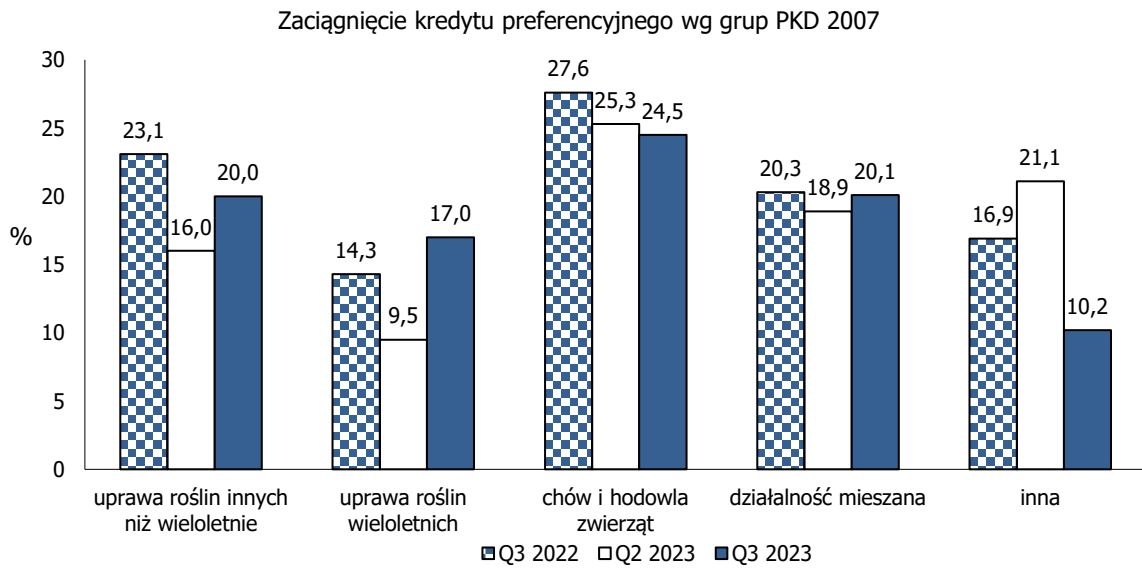
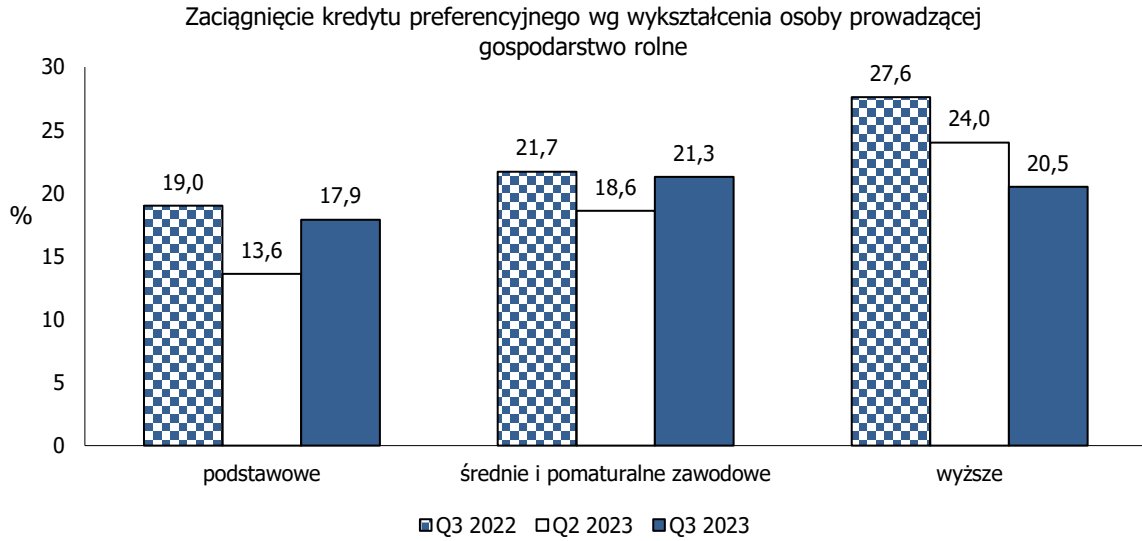

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

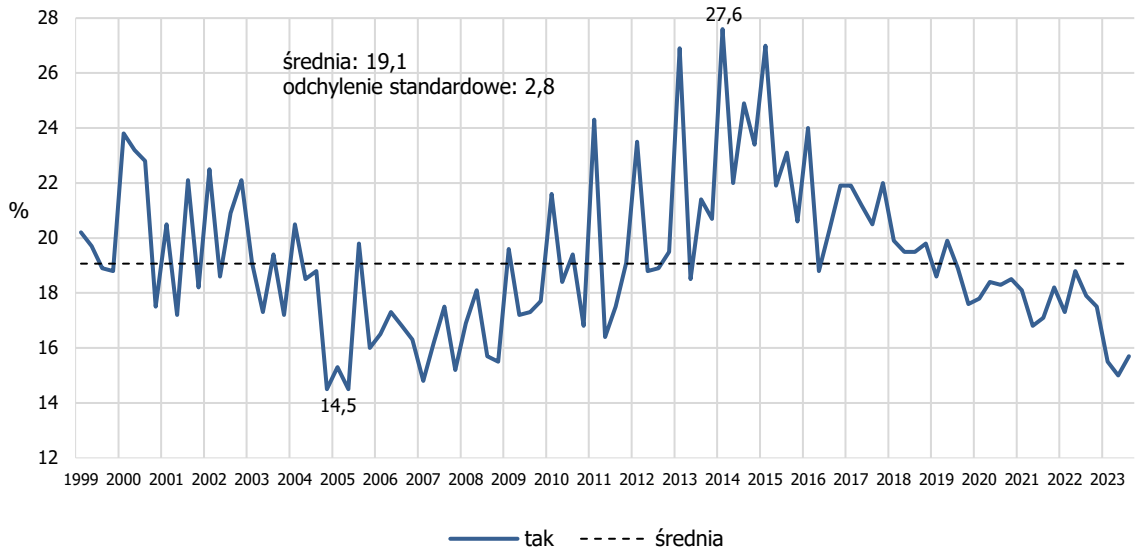

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

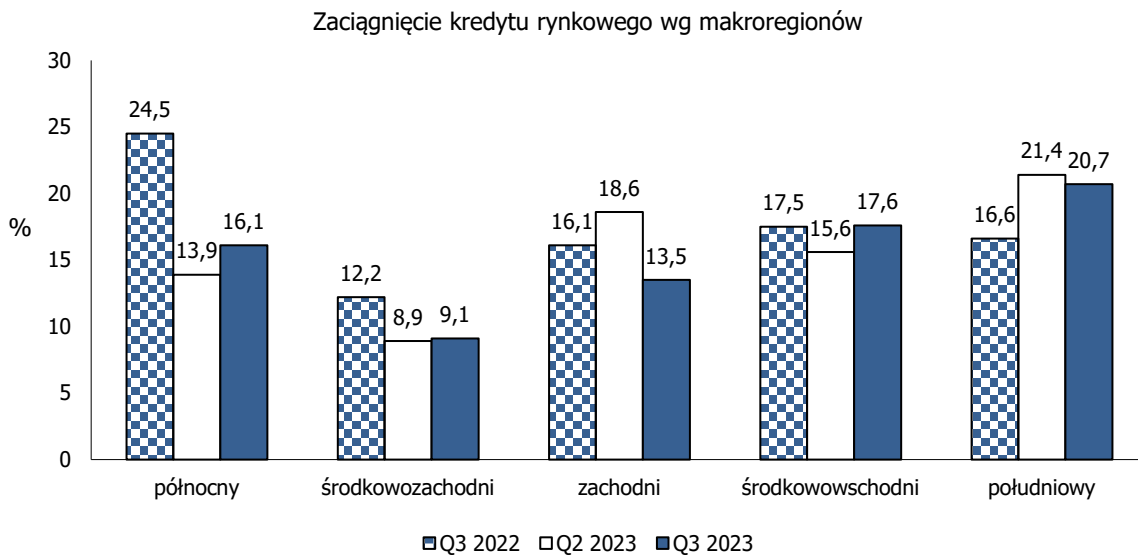

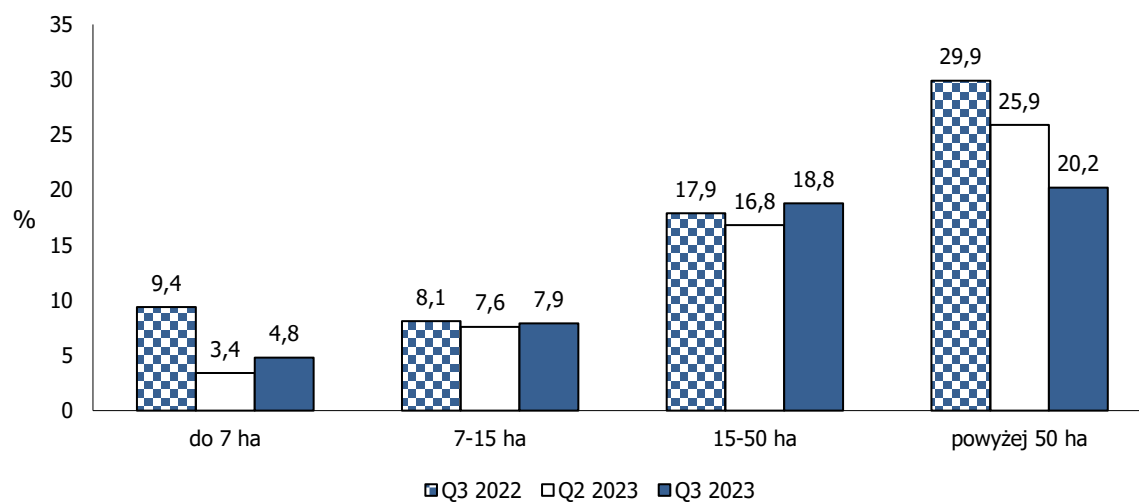
14. Zaciągnięcie kredytu rynkowego

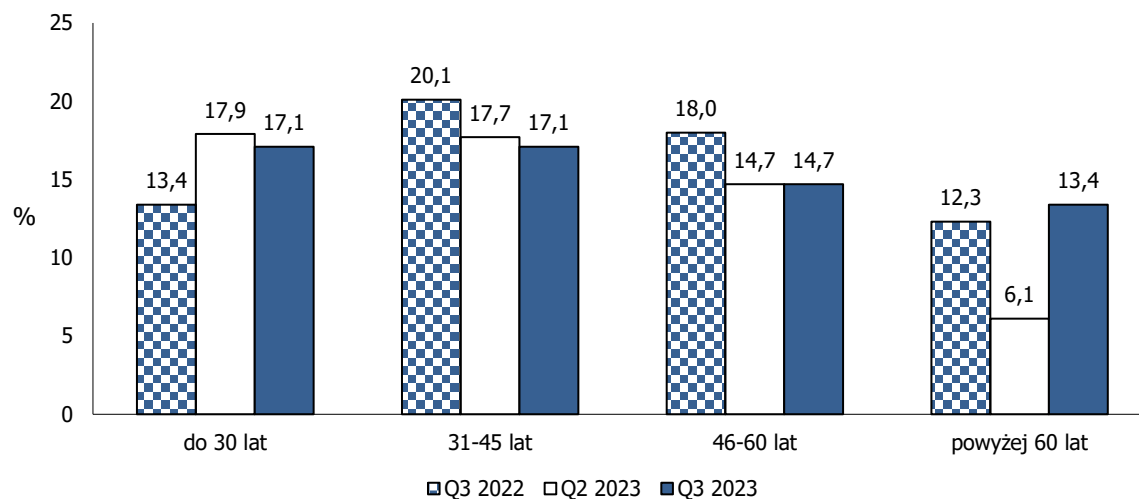
w %	Q2 2022	Q3 2022	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023
tak	18,8	17,9	17,5	15,5	15,0	15,7
nie	81,2	82,1	82,5	84,5	85,0	84,3

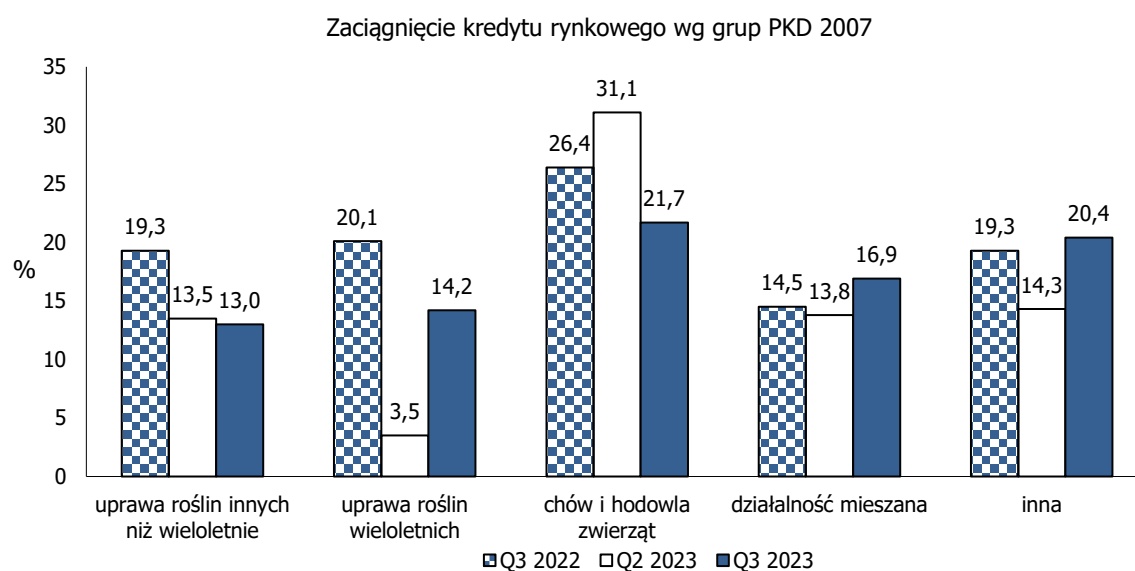
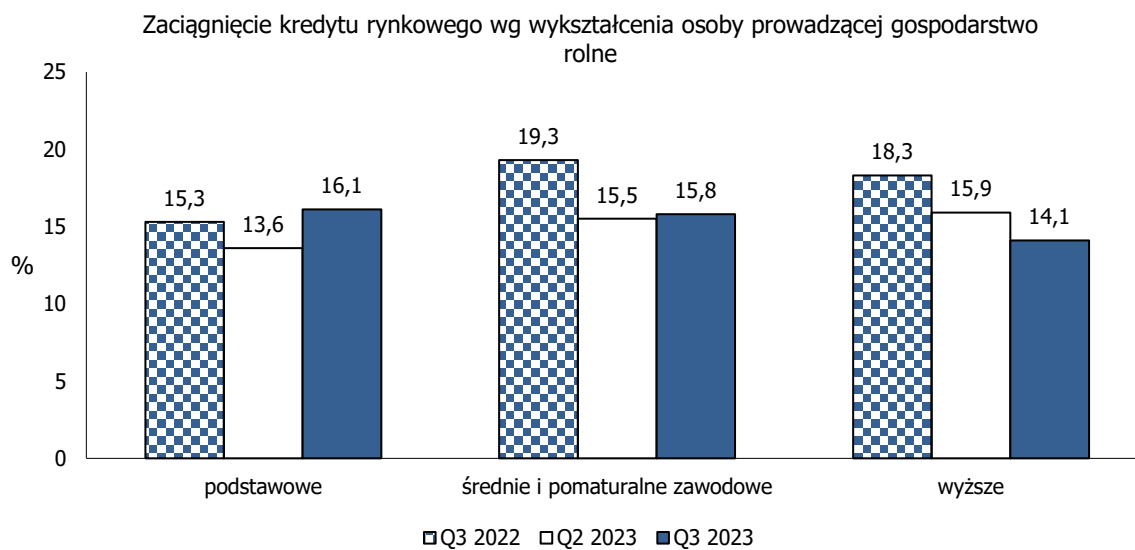

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku osoby prowadzącej gospodarstwo rolne

III. SUMMARY

After three consecutive quarters of contraction the 3rd quarter of 2023 brought about a long-expected improvement in farming. The agriculture confidence index (IRGAGR) quarterly grew by 4.7 pts to -21.6 pts. It is, however, still below the respective year 2022 figure (by 4.7 pts). The increase of the indicator was primarily due to a rise in farmers' sentiments, following the pattern of seasonality in agricultural production, conditioned by the annual periodical rhythm of vegetation. Against the previous years, the improvement in farming was even lower than average since farms' money income increased only slightly, less than usual at this time of year (due to persisting unfavourable conditions on agricultural markets). Farmers expect a further improvement in agriculture in the 4th quarter.